

ŠIBENSKI list

ŠIBENIK
subota,
27. studenoga 1954.
Izlazi tjedno
God. III. Broj 119
Cijena 15 dinara

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA ZA GRAD I KOTAR ŠIBENIK

Titova Jugoslavija - ugled i podstrek

Za ovih jedanaest godina nova Jugoslavija je bila i ostala živi primjer dosljednosti jedne narodne, socijalističke revolucije. Saznanje o takovoj Jugoslaviji sve snažnije prodire u čitav svijet.

Dosadašnja borba nove Jugoslavije uvijek je bila najuže povezana za odsudna pitanja razvitka suvremenog čovječanstva. Ona se radala u općenarodnoj i nesmiljenoj borbi protiv fašizma, podjarmljivanja i neravnopravnosti naroda, protiv izrabljivanja radnog čovjeka. Svoj daljnji revolucionarni socijalistički razvitak ona je nastavila dosljednom i upornom borbom protiv staljinskih koncepcija i pokušaja da se u odnose među narodima unosi i razvija praksa i stanje protiv kojih se čovječanstvo u prošlom ratu izborilo, da bi se izvojevao mir u svijetu zasnovan na ravnopravnosti i suradnji naroda. Tita, Jugoslaviju, u tako odlučnom času nije zbunila socijalistička maska, koju je, postavljajući imperijalističke zahtjeve i program, bio navukao Staljin. Oštri Titov pogled prodro je kroz masku. Jugosla-

vensko »ne« bilo je snažan podsticaj socijalističkim i demokratskim snagama svijeta u borbi protiv imperijalističkih blokovskih tendencija.

Većini čovječanstva u prvom redu socijalističkim i demokratskim snagama, svakim danom postaje jasnije da su utjecaj i moć nove Jugoslavije neodvojivi od njenog dosljednog razvitka na crti izgradnje socijalizma.

Trajnim razvijanjem socijalističkih odnosa u svojoj, relativno nerazvijenoj zemlji, Jugoslavija je označila prijelom u suvremenom razvitku svijeta, jer je dala živi primjer i perspektivu pobjede socijalizma. To značenje ne umanjuju činjenice koje dokazuju, da elementi socijalizma sve više prožimaju današnje društvo, u razvijenim i nerazvijenim zemljama, i da tu i tamo postoje i svjetski napori u pravcu razvijanja socijalizma. Upravo u toj cjelini značenje izgradnje socijalizma u našoj zemlji dobiva svoju punu vrijednost.

Ako noviji razvitak među-

narodnih odnosa označavamo sa jasno obilježenim fazama: rat protiv fašizma i relativno slaganje velikih sila antihitlerovske koalicije, a zatim hladni rat, čiji tragovi nisu još sasvim iščezli, onda je vidljivo da je svijet danas, nakon stišavanja hladnog rata i ispoljene dobre volje za pregovorima u UN i izvan njih, stao na sudbonosnu stepenicu. Treba utirati put miru. Vraćanje s te stepenice natrag, bilo bi kobno.

U čitavom poslijeratnom zbivanju Jugoslavija je odlučno branila svoju nezavisnost i svoje pravo na slobodan unutrašnji, socijalistički razvitak, boreći se uporno za mir u svijetu u duhu Povelje UN, na osnovi ravnopravnosti i demokratske suradnje među narodima. To je smisao njene politike jučer, danas i sutra, osnovica s koje nikada ne će odstupati.

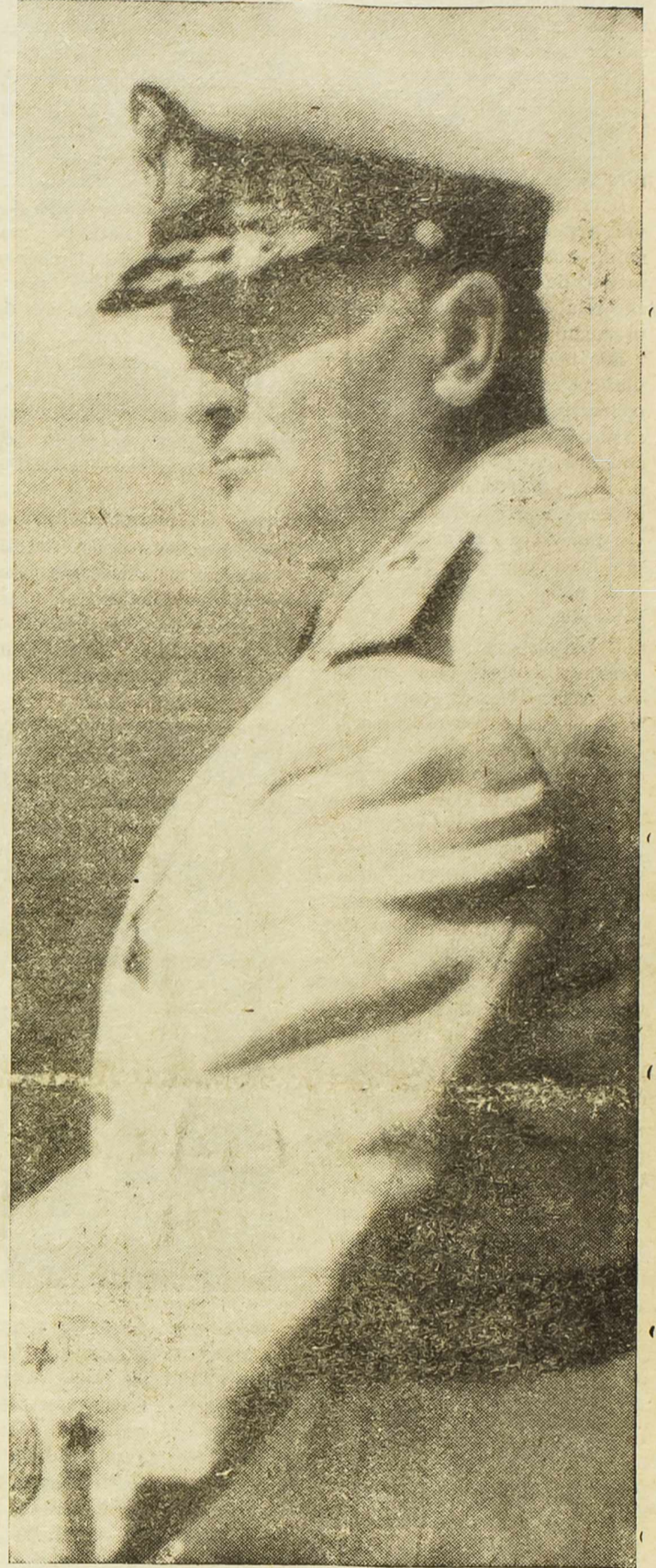
I ako je danas međunarodna situacija mnogo bolja od one jučer, ipak još nisu savladane opasne krivine. Još se čuju glasovi zagovornika preventivnog rata, uske blokovske vojne politike, križarskog rata protiv komunizma pod ideolo-

škim plaštem, bijesne vike protiv koegzistencije i suradnje u miru. To je glas reakcionarnih snaga, glas sile. Na sreću taj glas ne prevladava i opravdano je i realno očekivati da nikada ne će prevladati. Čovječanstvu je danas jasno do čega bi ga doveo novi svjetski rat u kome ne može biti pobjednika.

Jugoslavija vodi svoju nezavisnu politiku, koja se poklapa s interesima čovječanstva, politikom mira. Stoga ne prihvaća formule i rješenja, koje predlaže jedan ili drugi blok, ako nisu u interesu mira. I obratno: prihvaća ono što može da bude u interesu mira, bez obzira da li to predlaže tzv. Zapad ili tzv. Istok. Nezavisna politika Jugoslavije ne staje na tome. Naprotiv, ona predlaže puteve kojima treba ići da bi se osigurao mir na dobro čitavog čovječanstva. Titova formula aktivne koegzistencije pogada srž pitanja. Ne proširivanje postojećih vojnih blokova i stvaranje novih, već udruživanje radi rješavanja bitnijih pitanja: ekonomskih (strahovita razlika između visokorazvijenih i nerazvijenih zemlja), kulturnih i političkih, radi postepenog eliminiranja osnovnih uzroka napetosti i nepovjerenja. A to se postiže upornim i strpljivim pregovorima, ispoljavanjem dobre volje konkretnim koracima, popuštanjem. Aktivna koegzistencija uključuje u sebi borbu protiv svake agresije. A u tome je Jugoslavija pokazala svoju visoku principijelnost i odlučnost. Stoga su smiješne tvrdnje nekih, očito zlonamjernih, krugova o neutralnosti Jugoslavije. To je blokovsko rezoniranje: ne češ u blokove, znači neutralan si.

Jugoslavija je aktivni faktor u međunarodnom zbivanju. Zato što je socijalistička, ona ne može biti neutralna, ne može se izluhati od općih problema, koji stoje pred čovječanstvom, pred socijalističkim i demokratskim snagama, pred zavisnim narodima, kad o načinu kako će ti problemi biti rješavani zavisni budućnost svijeta, pa prema tome i nje. Radi toga ona ne može biti ničiji privjesak.

U današnjem svijetu u kojem bure nisu još ni izdaleka prestale, već samo pokazuju pozitivne znakove stišavanja, u kojem se čovječanstvo bori da se razvija u miru, blagostanju i čovječnosti, u socijalizmu, Titova Jugoslavija stoji kao moralni i politički faktor prvog reda i svojom dosljednom borbom za mir i ravnopravnost naroda, za socijalizam, daje podstrek čovječanstvu da izdrži i pobijedi na teškom putu u sretnu budućnost.

Prosperitet samo u narodnoj državi

Ruševine, garišta i nered bili su osnovna karakteristika stanja naše privrede u času istjerivanja zavojevača.

Privreda na području našeg grada bila je sasvim uništena. Tvornice bombardirane i opljačkane od okupatora. Obala temeljito razrušena, a gotovo svi brodovi potopljeni. Neprijatelj je uspio da na taj način paralizira morski saobraćaj. Stanje ništa bolje nije bilo ni kod željezničkog niti kod cestovnog saobraćaja. Stambene prilike osjetno pogoršane, jer je preko 20% stambenog fonda u gradu bilo porušeno od bombardiranja. Zabrinjavalo je i stanje u kojem se našla i naša poljoprivreda. U toku rata je uništeno preko 8000 hektara vinograda, a osobito je stradalo voćarstvo.

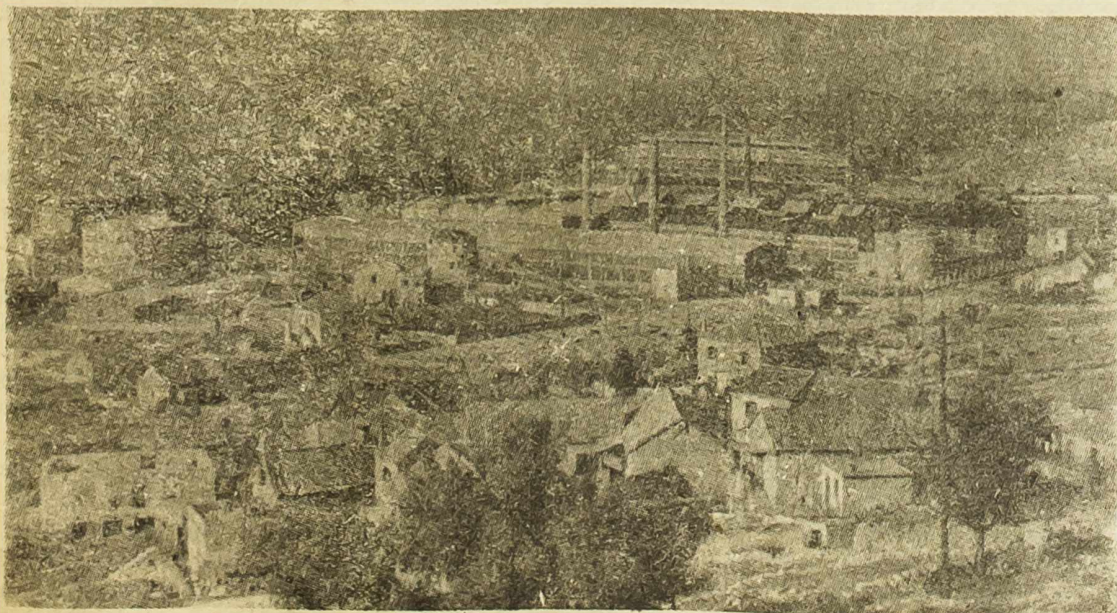
Naši ljudi nisu se uplašili pred takovim teškoćama. Jednako kao i u oslobodilačkom ratu tako su i u poslijeratnoj obnovi pod vod-

stvom Partije i druga Tita priuili da izliječe rane koje je zemlji naneo okupator. Stvarački elan naših naroda učinio je prava čuda i u relativno kratko vrijeme proradile su tvornice, uspostavljen je saobraćaj, oživjela je privreda.

I radno seljaštvo nije zaostalo. Već u toku 1945. god. zapušteni vinogradi i maslinici bili su ponovo obrađeni.

Uglavnom obnova naše privrede završena je već u 1946. g., a onda je nastupio period njene daljnje izgradnje.

Od oslobođenja na ovamo je relativno kratak period u životu jednog naroda, i u drugim uslovima u tom razdoblju događaju se samo neznatne izmjene u društvenom i privrednom životu. Naprotiv u našoj zemlji u uslovima postojanja narodne države u tom periodu zbile su se krupne promjene. O tome najrečitije govori stanje upravo u našem gradu. Prolazili su i vjekovi, a u našem gradu je izgrađena jedna nešto veća i dvije male tvornice u kojima je pred rat bilo zaposleno od 1000—1500 radnika. Njihov brutto produkt, pretvoren u današnje cijene, iznosio bi 690.400.000 Din. U socijalističkoj Jugoslaviji bilo je potrebno samo osam godina pa da se izgrade industrijski kolosi kao što su Tvornica lakih metala »Boris Kidrič« i Tvornica elektroda i ferolegura. Uz potpunu mehanizaciju, u tim tvornicama bit će uposleno oko 2500 radnika, a njihov brutto produkt iznositi će oko 10 milijardi Din. Čitava naša društvena zajednica osigurala je sredstva za podizanje tih tvornica u čiju svrhu je dosad investirano preko 3.800.000.000 Din. No, to nije jedina investicija. Ukupne investicije u gradu došiju ogromnu sumu od oko 14.200.000.000 Din. (Nastavak na 2. strani)

Šibenik — Tvornica elektroda i ferolegura

Trce moje Zemlje

Gdje god pogled segne — svud pustinja gluha.

Uokolo žuti pijesak samo šuti,

Al svejedno mogu svakog časa čuti

Vrisak jedan tamni u dubini sluha.

Vrisak moje Zemlje, jer joj zrela žita

I grozdove slatke gaze čizme grube,

Pa zato, ko ružu, naše usne ljube

Čelik oštra mača u rukama Tita.

O daleki dome, moj ljubljani kraju,

Nad tobom zvijezde sad raskošno sjaju,

Dok ljljani venu i jagode zriju.

Otkane od patnje zastave se viju

I ko biljeg slave u sredini svake

Vidim tvoje srce: zvijezde petokrake!

(El-Shati, 1944.)

Nikola Perketa

POVODOM 29. NOVEMBRA
DANA REPUBLIKE

u p u č u j e

svim svojim čitaocima, pretplatnicima i suradnicima srdačne čestitke

Uredništvo
»ŠIBENSKOG LISTA«

Slijedeći broj našeg lista izaći će u srijedu 8. prosinca.

Prosperitet samo u narodnoj državi

(Nastavak sa 1. strane)

Razumljivo je da ta ogromna uložena sredstva imaju svestrani odraz na razvitak Šibenika, na podizanje kulturnog nivoa građana i životnog standarda ne samo u gradu nego i okolici. Od nekadašnjeg grada sa minimalnim privrednim mogućnostima razvio se značajni industrijski centar koji, pored ostaloga, već danas predstavlja moćnu materijalnu bazu šibenske komune. Danas u privredi Šibenika radi preko 13.000 ljudi, dok je prije rata bilo zaposleno samo 3.000.

Industrijski razvitak Šibenika vrši snažan utjecaj i na privredu našeg kotara. Potrebno je spomenuti da je preko 5.000 radnika sa sela uključeno u gradsku privredu.

Isto tako značajna sredstva su uložena za razvitak privrede na području našeg kotara. Tako je samo na glavnim objektima, koji su izgrađeni poslije rata, utrošeno oko 3.490.000.000 Din. Tu nisu uračunate investicije na području prosvjete i zdravstva, kao ni one investicije, koje su radni seljaci uložili za podizanje poljoprivrede.

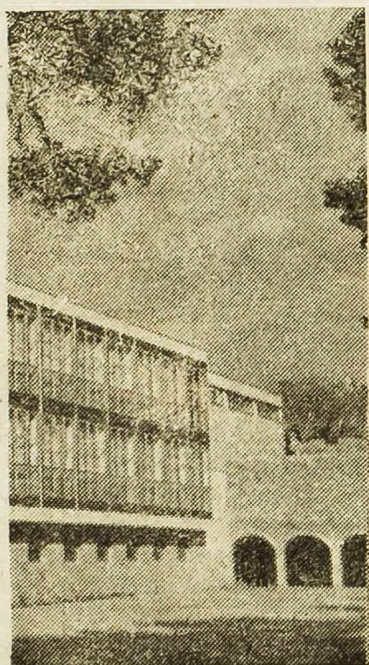
U poljoprivredi i ribolovu, uzimajući u obzir samo investicije u društvenom sektoru, uloženo je preko 280 milijuna Din. Za obnovu šuma na kotaru utrošeno je iz društvenih sredstava oko 40 milijuna Din. Kad se uzme u obzir da će u veliku hidrocentralu na Krki biti investirano oko 30 milijardi Din, onda će ukupne investicije na kotaru do kraja 1956. god. premašiti sumu od 6 milijardi Din.

I na području poljoprivrede postignuti su znatni uspjesi. To se najbolje vidi u vinogradarstvu, gdje je od 29 milijuna čokota loze porastao na 40 milijuna čokota. Opaža se i znatan napredak u razvitku voćarstva. Međutim, do sada se nisu moglo postići rezultati koji bi, bar donekle, odgovarali privrednim mogućnostima našeg kraja. To je uglavnom i zbog toga što su u našoj zemlji vršeni veliki naponi na razvijanju industrije. Materijalna sredstva od preko 17 milijardi dinara, koja su do sada u tu svrhu utrošena na području našeg grada i kotara, očito govore o naporima koje je čitav naš narod morao da uložiti kako bi riješio osnovna pitanja naše privredne zaostalosti. No može se reći da su upravo time stvoreni svi preduvjeti za svestrani razvitak naše poljoprivrede.

Revolucionarne promjene u novoj, narodnoj državi dogodile su se i na području socijalne politike i zdravstva. Naša narodna vlast čini ogromne napore u cilju socijalno zdravstvene zaštite radnog čovjeka. Tako socijalna

davanja u raznim vidovima iznose godišnje za područje grada i kotara oko 550 milijuna dinara. Osim toga, društvo osigurava besplatno liječenje za oko 50.000 osoba i u tu svrhu izdaje se godišnje oko 150 milijuna dinara, a za lica koja samo djelomično plaćaju bolničke troškove izdaje se oko 3 milijuna dinara godišnje. Da su zaista velika prava koja je radni narod postigao našim zdravstvenim osiguranjem vidi se i po tome, što je u staroj Jugoslaviji zdravstvenu zaštitu u našem području ostvarivalo oko 2.000 osoba. Okružni ured je tada imao samo dvije ambulante sa dva liječnika. Danas, međutim, u okviru Doma narodnog zdravlja radi na području grada i kotara 21 ambulanta i nekoliko zdravstvenih ustanova u kojima je zaposleno 27 liječnika i 20 srednje medicinskog osoblja. Za održavanje te zdravstvene službe utrošeno je od 1947.—1954. preko 311.300.000 dinara.

I na prosvjetnom polju postignuti su veliki uspjesi. Razvila se i ojačala materijalna osnova prosvjete, izmijenio se i usavršio sistem školovanja, a otvoreno je i nekoliko novih kulturno-prosvjetnih ustanova.

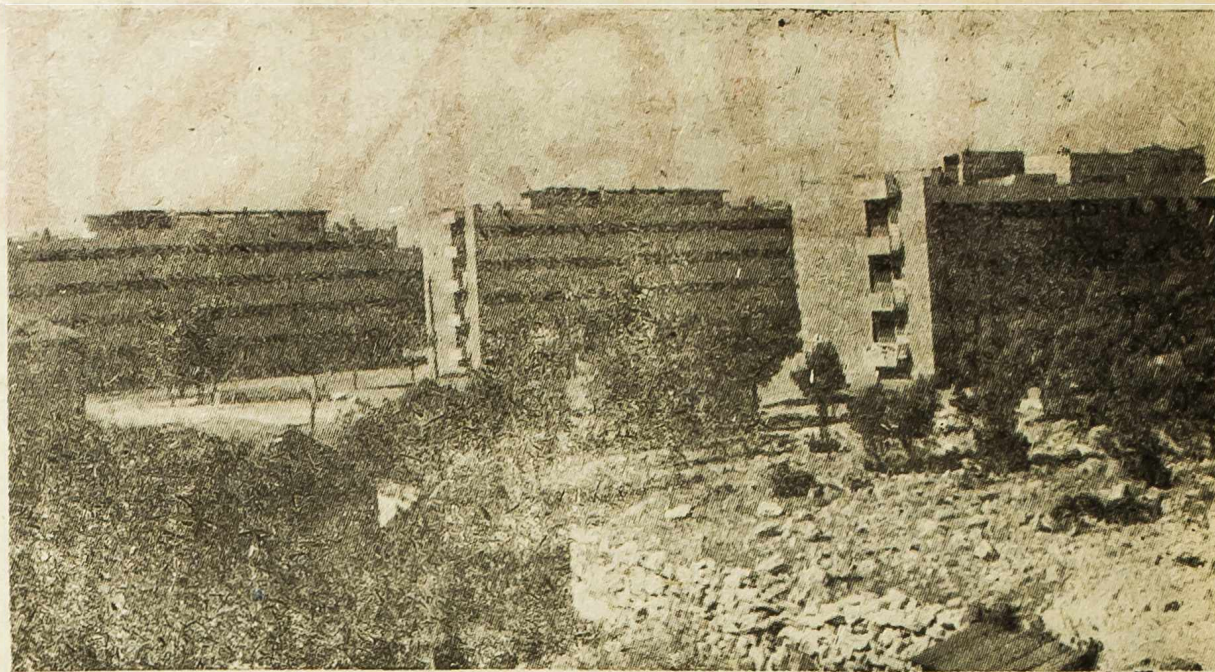
Osobito su značajne promjene na kotaru. Prije rata je na našem kotaru radilo 35 škola. Međutim, od oslobođenja na ovamo obnovljene su sve popaljene i oštećene školske zgrade, podignuto je 26 novih, dok se u izgradnji nalazi još 6 školskih zgrada. Dakle, u staroj Jugoslaviji 35 škola sa 73 učitelja na Šibenskom kotaru, a danas postoji 68 škola u kojima radi 185 učitelja i nastavnika.

Ozbiljno je zahvaćen i problem nepismenosti. Opismenjeno je oko 7.600 nepismenih, dok je preko 2.000 lica završilo tečajevе općeg obrazovanja.

Osim toga, mnogo je postignuto u izgradnji i učvršćenju vlasti radnog naroda. Putem raznih oblika sameupravljanja narod u svojoj državi štam rješava mnoga životna pitanja.

Mnogi su uspjesi, dakle, postignuti u našem kraju, i još će ih biti značajnih i krupnih. Jer, upravo u narodnoj državi stvoreni su svi uvjeti za puni prosperitet i našeg šibenskog područja.

(Iz referata koji je drug Nikola Spirić, predsjednik NO kotara održao povodom 10-godišnjice oslobođenja Šibenika).

Novi stambeni blok u gradu

Zapisi s II. zasjedanja AVNOJ-a

Drug Josip Cazi sudjelovao je kao vijećnik iz Hrvatske na Drugom zasjedanju AVNOJ-a 29. novembra godine 1943. u Jajcu.

Donosimo odlomke njegovog dnevnika iz tog vremena, onako kako je on tada zapisivao svoja zapažanja i događaje.

UJAJCE smo stigli 28. novembra u duboku noć. Išli smo u koloni po gustom mraku pa nisam ni vidio kamo me vode. Na pustom, bez sjaja, nebu jedva su se vidjele po neke zvijezde. Vjetar je fićukao pustim ulicama. Bilo je hladno. Tu i tamo javljali su se prvi pijetlovi. Ušli smo u neku novu zgradu. Izgleda da je to gimnazija. Umjesto večere dali su nam da popijemo čaj. Bez razgovora grabimo mjesta na prostrtoj slami ili na pričnama. Ja sebi nalazim mjesto u jednom kutu dvorane. Budući da u smu hrčem neću da smetam drugima.

Probudio sam se od zime ranije od ostalih. Vani sviće. Umivam se na česmi pred zgradom. Nemam peškira, niti maramice, pa puštam vjetru da mi suši lice i ruke. Polazim prema centru Jajca. Ne žurim se. Gazim po posljednjem jesenjem lišću. Sinoćnji vjetar potpuno je ogolio drveće.

Još nisam bio u Jajcu, pa me interesira, kako izgleda taj dragulj Bosne, o kojem se toliko puta pisalo i u kojem se sada nalazi i rukovodi revolucijom nama dragi i bliski čovjek, čije ime svijetli u svijet kao sjajna buktinja slobode. Okrećem se oko sebe, gledam na jug, gledam na sjever, na istok i zapad. Sa svih strana nameće se krasota, koju do tada nisam imao prilike vidjeti. Sunce se već izвило iznad planine, pa su njegovi zlatni traci,

kao zruci reflektora, zalili brda, koja u obliku prstena okružuju grad. Na jajčkoj litici visokoj 390 metara, koja leži u sredini tog okvira spokojno kao nepomični stražar, stoje razrušene kule i tornjevi, sagrađeni još u XIII vijeku. Od bedema tvrđava spuštaju se terasasto prema meni ulice grada. Ulice su uske i krivudave, kuće oniske sa tamnim, crvenim ili drvenim krovovima. Kada smo se kasnije popeli na bedem i kulu grada, puknuo je krasan vidik pred našim očima: Gora Tušina, Hum, Krpić, Katino Brdo pod nama Carevo Polje i Dnolučka. Daleko od zagrada i sjevera vide se gorske kosice Lisine i Manjača planine. Pod oblacima prema Travniku vide se tamni rubovi sinog Vlašića.

Kroz punih petnaest stoljeća, kroz mnogobrojne ratne oluje sačuvalo je Jajce mnogobrojne spomenike, koji su i danas nijemi svjedoci duge i krvave, još predhistorijske naše prošlosti. U starom gradu pokazali su nam čuvene jajačke katakombe, koje su puna četiri vijeka stajale zasute i nisu bile poznate Turcima. Bili smo i u sastajalištu bogumila, čudili se tajanstvenim znakovima, amblemima zvijezda, sunca i mjeseca, plastički bikova, ljudi i žena.

Nekada se pod ovim zidinama vodila strašna bitka između Muhameda III. i posljednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića. Kad bi mogle progovoriti te zidine, srasle s kamenom litice, pričale bi o propasti rimskih, turskih i austrijskih osvajača, o skupljenom, kroz vjekove, bijesu naroda, o snovima mnogih pokoljenja i njihovoj čežnji za slobodom.

Dugo sam se zadržao na skupu Plive. Petnaest metara širok mlaz vode ruši se padom od trideset metara u Vrbas. Zelenkasto bistra voda razvija se u mlječni sitni vodeni prah, koji se diže visoko u zrak kao biserna i zlatna maglica. Sunčani traci vežu u nju divne dugine boje. Vječni prah razrezo je sadrenaste pećine, a u njihovim zjalima izdubio male špilje. Sigaste špiljine nanizale su se u najrazličitijim oblicima, voda ih je vječnim prahom isprala i izgrizla.

Jedan čovjek s fesom na glavi tumači mi, da Pliva izvire ispod planine Vitoroga, 1907 m. Lomi sebi put kroz gorsku kosu do mjesta Jezera. Tu prima pritok Jošavu, sa kojim stvara krasno jezero. Iz jezera dolazi u Jajce. Odavde sa Vrbasom valja se pored Čemernice prema Banja Luci i dalje pored zapadnih ogranaka Motajice u Savu.

Bilo mi je drago, što će se Drugo zasjedanje AVNOJ-a održati u Jajcu. Zavolio sam ga iz prvog vidjenja.

Sastanak s drugom Kardeljom nakon 12 godina

Dok sam prolazio kroz četverokutnu kulu, starodavna kame-

nita gradska vrata, sreo sam drugaricu Katu Pejnović, Macu Gržetić i Nadu Sremac, gdje se žure prema slapu. Dolazili su i drugi drugovi. Izmjenjujemo svoje utiske. Odlazim s njima u Vrhovni štab. Pomisao da ću poslije toliko godina vidjeti druga Tita i Kardelja, ispunjavala me radošću i gordošću. Putem sam mislio, što da kažem kad ih budem vidio.

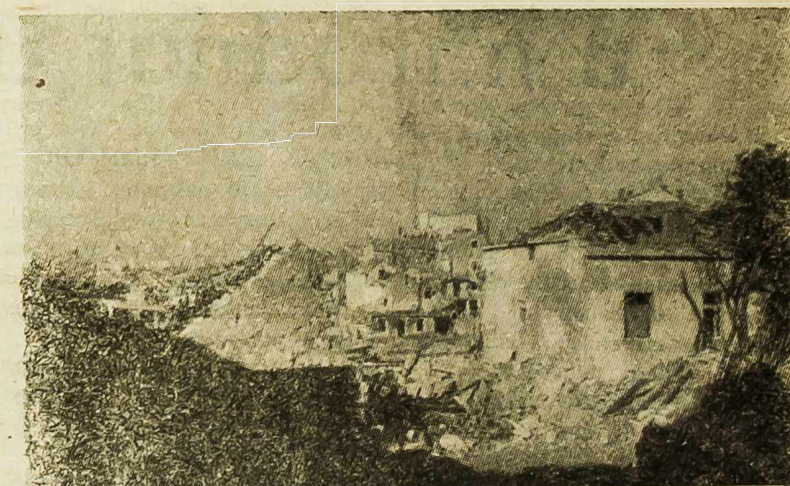
— Sta si se snuđio, duže Cazi? — upitao me uo jedan glas. Snuđio? Zbunio sam se kao krivac. Zar mi se na licu izražava takvo raspoloženje?

— Hej — htio sam pljunuti i naljutiti se. Zaviri dublje u dušu, u srce moje, duže — u mom srcu cvjeta radost i proljeće! Okrećem se. Gutam pljuvačku. Ne ljutim se. To me oslovio drug Kardelj. Kakve radosti i iznenađenja — ja o vuku, a vuk na vrata.

ferat baš tako loš kao što ostali govore.

Sjećamo se i toga i mnogih drugih slika sa robije. Eto dočekali smo i revoluciju. — Kakvog je ona karaktera, buržoasko-demokratskog ili proleterskog? — pitam druga Kardelja.

— Ni jednog ni drugog, ili bolje reći i jednog i drugog — tj. ona ima svoj posebni karakter — odgovara mi drug Kardelj. Ona ima prije svega duboku antiimperijalističku sadržinu. Ona je ujedno i borba protiv reakcionarne buržoazije, monarhije i krupno-kapitalističkih elemenata, koji su se u obrani svojih klasnih interesa vezali u savez sa imperijalističkim fašističkim okupatorima. Naša revolucija prema tome obračunava ne samo sa fašističkim osvajačima, već i sa reakcionarnom buržoazijom i njenim pomagačima u inostran-

Grad je u ratu bio teško porušen

Druga Kardelja upoznao sam u požarevačkoj kaznionici Zabela. Iako je prošlo 12 godina jasno ga vidim kako naslonjen rukama na rešetke prozora misli o slobodi. Sjećam se njegovog mladičkog, umnog lica, zlatom uokvirenih naočara, upornog učena. Bio je vrlo skroman, tako da je prvih dana od starijih robijaša ostao neopažen. Ubrzo se uzdigao u red najboljih bez obzira na svoju mladost.

Vršili smo pripreme za proslavu Oktobarske revolucije. Tražila su se dva dobrovoljna referenta. Javio se samo drug Kardelj. Poslije duge diskusije odredili su i mene da govorim. Moj govor, kojeg sam napisao, bio je pun zvučnih i biranih riječi. Kardelj je govorio slobodno. Izlaganje mu je bilo jednostavno i razumljivo. Iznosio je datume, cifre i citate bez ijedne pribilješke. Osamdeset robijaša komunisti pažljivo ga slušalo. Imao je nevjerojatnu memoriju. Pored toga i način njegovog izlaganja i sadržajnost govora i analiza, koju je izveo, govorili su, da slušamo budućeg velikana Partije. Meni su drugovi rekli: »Uči se referirati od Kardelja!«

Kardelj me tješio: »Nije Ti re-

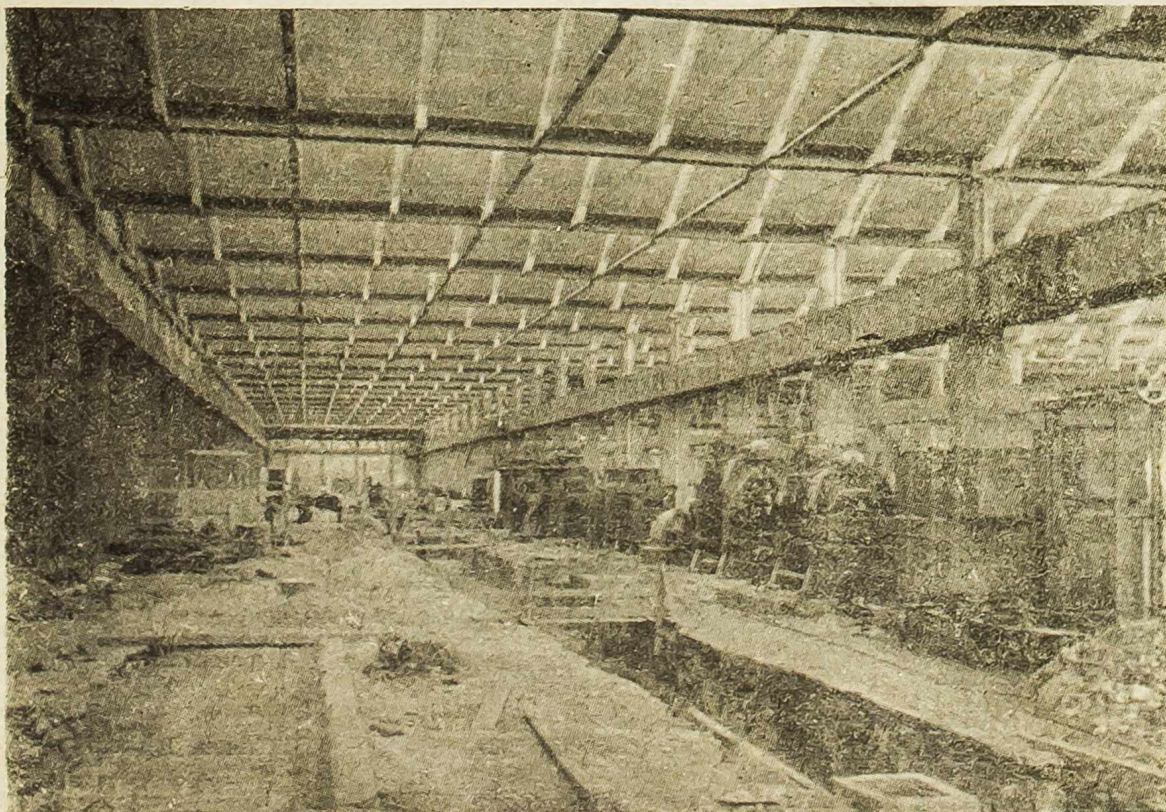
stvu. Mi rušimo buržoaski državni aparat i stvaramo aparat revolucije...

Kažeš da mnogi borci, komandanti, pa i politički komesari nemaju perspektive. Danas ćeš dobiti i Ti i svi drugi odgovor na to. Otvoreno i javno ćemo proklamirati ono što i Ti i borci i naš narod želi... Sto ćemo proklamirati? ... Čućeš danas. Današnji dan je preloman u sudbini našeg naroda i naše zemlje. Zadat ćemo presudan udarac staroj ugnjetavjućoj vlasti buržoazije na čelu sa monarhijom i međunarodnim imperijalizmom i položiti ćemo čvrste temelje naše nove narodne države... To Ti je dovoljno. Ostalo ćeš čuti na zasjedanju...

Grupa vijećnika iz Slovenije okružila je druga Kardelja i odvojila me od njega. S nekima se rukuje, sa drugima grli. Ja ostajem. Promatram mlječnu pjenu Plive, njenu bisernu prašinu i maglu.

Dakle, mislim u sebi, ni buržoaska — demokratska ni proleterska... To je revolucija naša, narodna, na čijem čelu stoji radnička klasa, Komunistička par-

(Nastavak na 3. strani)

Tvornica lakih metala »Boris Kidrič« - unutrašnjost valjaonice

Borba za socijalističke društvene odnose

Naša socijalistička revolucija, izrasla i razvijena u posebnim uslovima borbe za slobodu i nezavisnost, zaorala je solidne brazde na polju marksističkih principa učenja o državi i stvaranju novog socijalističkog društvenog uređenja. Ta nauka, primjenjena u naš život, među naše ljude, proprimila je i poprimala dalje naučno bogaćenje našim vlastitim iskustvima. U našoj borbi za socijalizam stvaraju se nova djela, nova hrana naučnog, marksističkog socijalizma, koja će ostati kao divan primjer svima pionirima-razradivačima naučne misli Marksa-Engelsa-Lenjina. U tom kratkom vremenu ostvarivanja marksističkog učenja o državi kod nas niče i razvija se takovo društveno uređenje u kome radni narod sve više poprimala obilježje glavnog borca za socijalističke odnose. Proces odumiranja države je otpočeo i ne samo otpočeo, nego je nastala prava bitka između starog i novog. Staro hoće da vuče natrag, trza se i hoće da živi, ali je jače ono novo, iako još teško pobjeđuje.

U četiri godine naše bliže za neposredne socijalističke društvene odnose zbilili su se mnogi događaji u oblasti samoupravljanja. Početni korak u neposrednom radanju toga novog života je bio onaj historijski dan, kada je tvorac našeg novog doba, drug Tito 1950. g. nagovijestio da se tvornice predaju na potpuno upravljanje samim proizvođačima. U daljem tom razvitku osnovni principi samoupravljanja i demokratizacije nalaze sve više svoju praksu u raznim oblastima društvenog života, u političkom, privrednom, kulturnom i socijalnom zbivanju. Postepeno, ali stalno se provodi decentralizacija na političkom planu, a zajedno s tim i demokratizacija vlasti. Prenoše se mnoge državne funkcije na nižegazare vlasti zadužavajući u centru važne funkcije unutarnje i vanjske politike i osiguravajući

osnovni pravac našeg socijalističkog razvitka. Lokalni organi vlasti postaju najviši samoupravni organi vlasti u komuni. Stvaraju se razni oblici preko kojih naši građani učestvuju u vlasti i daju joj društveni pečat. Preko svojih narodnih poslanika, odbornika, zborova birača, savjeta građana, drugih odbora i komisija naši ljudi stvaraju novi politički život.

Prerastanjem državnog vlasništva na društveno vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju, neposredni proizvođači naših kolektiva postaju osnovni nosioci socijalističkih proizvodnih odnosa. Preko radničkih savjeta i upravnih odbora upravljaju i razvijaju svoje kolektive u interesu cijele zajednice. Višim oblikom samoupravljanja u novoj instituciji Vijeća proizvođača naši radni ljudi su dobili najviša prava u vršenju svih društvenih i državnih poslova iz oblasti privrede. Vijeća proizvođača su istovremeno i organi vlasti i organi samouprave, te ravnopravni s općim predstavničkim tijelom, upravljaju privredom. Postavljajući temelje društvenom upravljanju u privredi, radnici naših kolektiva prolaze novu školu samoupravljanja, koja će neminovno mijenjati njih same i stvarati od njih nove, sposobnije borce za nove društvene odnose.

Mnogo se postiglo i na kulturnom preodgajanju ljudi na razvijanju svijesti zajedničkih interesa pojedinca. Iako je taj proces najteži a tim i najduži, shvaćanja ljudi su već danas bogata društvenom svijesću borca za socijalizam. I odgajanje naše djece u školama se postepeno predaje društvu na upravljanje da bi iz škole izišli što sposobniji kadrovi za nastavak izgradnje djela započetog po njihovim očevima.

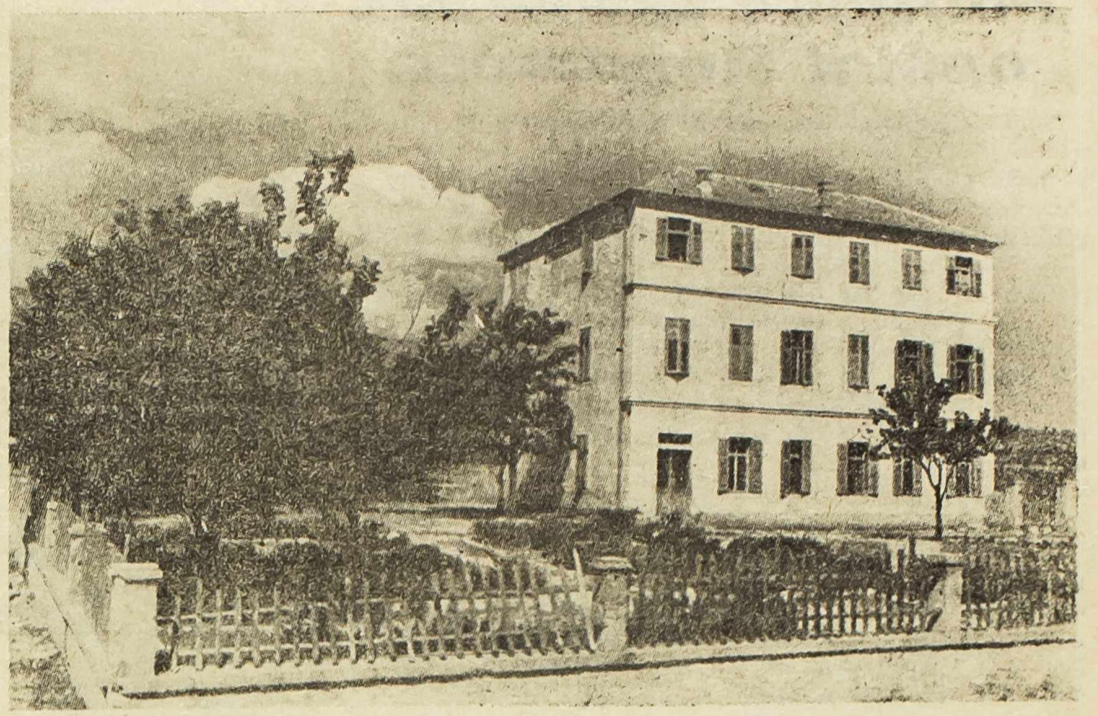
Socijalna zaštita, bogata u osiguraju materijalnih prava naših radnih ljudi nalazi se u rukama radnog čovjeka i građani-

na. Samoupravljanje u socijalnom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti urodilo je mnogim rezultatima na osiguravanju zdravlja i sposobnosti naših ljudi.

Jednom riječi društveno samoupravljanje ušlo je u svaku poru našeg života, ono poprimala sve sadržajnije ulogu, a time država, kao aparat, sve više nestaje i pretvara se u društvo.

U tom zbivanju našeg društvenog života, u stvaranju novih socijalističkih društvenih odnosa, neki se ljudi i ne snalaze, ne žive se vremenom i ne shvaćaju taj život. To je uglavnom otuda što momentane teškoće, pojedinačne slučajeve i neuspjehe vežu i primjenjuju djelovanju našeg novog sistema te onda izvlače pogrešne opće zaključke. Treba se sjetiti da mi gradimo novi život, život bez primjera u historiji. Osim toga, mi ga gradimo pod vrlo teškim međunarodnim uslovima i uslovima teške tehničke i kulturne zaostalosti kao nasljeđa stare Jugoslavije. Na tom putu neminovno se moraju pojavljivati teškoće, prigodni neuspjesi i slično, ali je jedno sigurno: da je naš politički i društveni pravac u sigurnim rukama borca za istinske principe socijalizma. Sprovodeći svoju dosljednu politiku borbe za međunarodni mir i suradnju, a unutar zemlje razvijajući osnove socijalističke demokracije, naša zemlja koraca sigurnom cilju izgradnje socijalističkog društva. Stoga je potrebno da shvatimo događaje oko nas, da spoznavši privredne zakone historijskog razvitka, ubrzamo taj proces, jer se taj život stvara za nas same, za buduća naša pokoljenja, a taj put razvitka će služiti svim ostalim narodima, koji budu danas-sutra išli istom cilju, kao najbolja škola praktične primjene principa naučnog socijalizma.

Ivo Ramljak

Skolska zgrada u Dubravi

Zapisi s II. zasjedanja AVNOJ-a

(Nastavak sa 2. strane)
Tito sekretar Centralnog komiteta.

Zasjedanje u domu kulture

Na desnoj obali Plive između nevelike padine uzdiže se nova velika zgrada. To je Dom kulture. Podignut je rukama radnika na zgristištu bivšeg Sokolskog doma. Jedno se vrijeme na tom mjestu u prvoj godini okupacije nalazio njemačko-ustaški koncentracioni logor. Prostrana dvorana doma bila je ukrašena slikama vođa Savezničkih zemalja i zastavama njihovih naroda. Dvoranu su isto tako krasile žarke boje srpskih, hrvatskih i slovenačkih zastava s petokrakim zvijezdama i mnogobrojne parole. Dvorana i galerija bile su do posljednjeg mjesta ispunjene. Uzviču drugu Titu neprekidno su se prolamali. Zasjedanje je otpočelo u 19 časova. Hor kazališta Narodnog oslobođenja otpjevao je »Hej Slaveni«. Drugo zasjedanje AVNOJ-a otvorio je drug dr. Ivan Ribar.

Referat druga Tita i odluke koje su donijete na II. zasjedanju

AVNOJ-a bile su predmet vanrednog doživljaja svih okupljenih vijećnika. Koliko je palo burnih aplauza, koliko uzvika radosti i gorčenja, koliko oduševljenih ovacija! Uvjeren sam da su to bili najiskreniji izlivi osjećanja i radosti, koje sam do tada vidio i doživio. Ljudi, su plakali od radosti kada je drug Tito imenovan za Maršala. Oduševljeno su pljeskali Nacionalnom komitetu — prvoj vladi proizišlog iz revolucije. Bile su dugotrajne ovacije kada se otvoreno i javno proklamiralo zbacivanje emigrantske vlade s vlasti, zabranio ulazak dinastije u zemlju i donijete odluke o prevaranju Jugoslavije u Federativnu državu na bazi nacionalne ravnopravnosti. Čitavi narod svih zemalja Jugoslavije sada će znati, da Jugoslavija više nikad ne će biti tamnica naroda već nova država koja će se graditi na osnovi samoopredjeljenja i ravnopravnosti, da se mračna prošlost više nikada ne će vratiti, da se više nikada ne će vratiti monarhija i krupni kapital-

listi koji su se u obrani svojih klasnih interesa vezali u savez sa imperijalističkim fašističkim okupatorom. Ja sam bio svijestan toga da odluke II. zasjedanja AVNOJ-a nisu uperene samo protiv njemačkog nacionalističkog i talijanskog fašističkog imperijalizma, već i protiv anglosaksonskog imperijalizma koji je jugoslavensku reakciju uključivao u svoje osvajačke planove.

Bilo je 5 sati u zoru, kada je završeno zasjedanje Dvoranom se razleže pjesma »Maršal Tito mi Ti se kunemo da sa Tvoga puta ne skrećemo«. Drug Tito nam je na kraju doviknuo uz burni aplauz: »Dovidenja drugovi u Beogradu na Trećem zasjedanju!« Ispred Doma razigralo se kolo... Osjećam duboko u sebi da će odluke II. zasjedanja doprinijeti daljnjem razmahu naše narodne revolucije, njezinom pobjedonosnom hodu i razvoju. Drug Kardelj je imao pravo. Otvoreni su široki i daleki vidici. Položeni su temelji jednom novom životu za koji se vrijedi boriti i ginuti.

KNJIGE I ČITAOCI

Kroz dugi niz teških i krvavih stoljeća bili smo plijen različitih i mnogobrojnih neprijatelja, koji nam, pored ostalih nevolja, ostaviše u baštinu najveće i najgore zlo: nepismenost i zaostalost. Zar su naši narodi mogli da razviju sve svoje stvaralačke snage, kad svaki dan, svaka godina, svaki decenij i svaki vijek bijahu ispunjeni nepoštednim i neprekidnim bitkama protiv ugnjetaca, palikuća i ubica? Zar ovom našom, nepokornom zemljom nisu bjesomučno harali i ludovali bezbrojni otimači, nasilnici i krvnici? I tek danas, kad je naša zemlja, konačno, našla samu sebe, možemo da vodimo borbu protiv neznanja i zaostalosti širokih narodnih slojeva, koji su u svojoj prošlosti bili lišeni dviju najvećih kategorija vrijednosti: slobode i kulture.

U našoj zemlji knjiga postaje sve važnije i efikasnije sredstvo za širenje prosvjete i kulture, budući da se tendencija razvitka našeg društvenog života i tendencija napredne knjige identifikiraju. A razvitak naše realnosti nije u tome, da usmrta misao, inicijativu i svijest čovjeka, pretvarajući ga u apstrakciju i simbol, nego da omogućiti puni zamah, procvat i vrhunac svih čovjekovih stvaralačkih kvaliteta u socijalističkom društvu.

Obzirom na značenje knjige, kao faktora u borbi protiv mistifikacije, predrasuda i intolerancije, svojevremeno je na Saveznom savjetovanju bibliotekara FNRJ donesen zaključak, da je rad na prosvjećivanju i ideološko-političkom osvješćivanju radnih ljudi najosnovniji zadatak svake naše knjižnice. Prema tome, polazeći od toga aspekta, knjižnica predstavlja kulturnu ustanovu par excellence.

Danas u našoj zemlji djeluju mnoge naučne i narodne knjižnice, koje pomažu našu vlast u njezinu nastojanju, da radnici i seljaci postanu aktivni i stvaralački nosioci sveukupne kulture svoje zemlje, čineći ih slobodni od fašističkih okupatora i domaće buržoazije. Taj se zadatak ne može

provesti preko noći, budući da je za stjecanje znanja i kulture potreban dugotrajan, intenzivan i neprekidan rad.

U toj kulturnoj problematiki našeg vremena postavlja se pitanje: »Kako da zainteresiramo za knjigu našeg radnog čovjeka, koji se još uvijek muči da svlada osnovne elemente pismenosti?«

Problem je taj, neosporno, delikatan i komplikovan, naročito, kad se zna, da pogrešan izbor knjige može čitaoca-početnika da odbije od daljnjeg čitanja. To bi se sigurno i dogodilo, kad bismo mu dali na čitanje na pr. neko djelo Stendhala, Dostojevskog ili Kanta. (Od ovog isključujući mnoge naše trudbenike, koji lakom čitaju navedene pisce, kao i mnoga druga umjetnička i filozofska djela. Ovdje, uglavnom, mislim na većinu naših radnika i seljaka sa završenom ili čak s nezavršenom osnovnom školom).

Samo pravilan izbor lektire rješava suštinu ovog problema. Svaki čitalac predstavlja zasebnu individualnost s različitim ukusom, kriterijem, kulturom, temperamentom, mentalitetom i t. d.

Kako da jedan knjižničar riješi ovo delikatan pitanje? Da li će morati imati u vidu čitaoce s malom ili nedovoljnom naobrazbom, dakle, čitaoce, kojima ne može davati na čitanje knjige, ako one prevazilaze intelektualnu i kulturnu razinu tih čitalaca? Da li će, u tom slučaju, knjižničar nabavljati za knjižni fond knjižnice t. zv. zabavnu literaturu? Ne će li se tada u njegovoj unutrašnjosti javiti osjećanje krivnje prema Cervantesu, Tolstoju ili Stendhalu, kad bude u njihovoj djela stavljao kupijene primjerke »lake literature?« Ne će li se tada, asocijativom, sjetiti da je njegov postupak sličan postupku kukavice, koja svoje jaje podmeće u lastavije gnijezdo?

Knjižničar se ne mora zbog toga uznemirivati.

On će vršiti nabavku »lake literature«, ili pri tome mora paziti, da zabavni tekstovi ne sadrže u sebi nacionalne, rasne, religiozne i slične reakcionarne elemente.

Jednom je prilikom drug Kardelj rekao, da je bolje, da jedan radnik čita pustolovne romane, nego da ide u krčmu i tamo provodi svoje slobodno vrijeme. To je, nesumnjivo, tačno. Citajući »zabavne« knjige, radnik će (i uopće čitalac-početnik) samim tim ulaziti u svijet pismenosti. Preko »lake literature« on će zavoljeti knjigu kao takvu, a čitanje će mu prijeći u svakidašnju naviku, bez koje ne će moći više da bude. Vremenom, takav će čitalac osjetiti zasićenost od takve lektire, pa će početi tražiti umjetničku knjigu. Tražit će je u prvom redu zbog toga, što ga više ne će zadovoljavati sama fabula, koja je, isprva, toliko golicala njegovu znatiželju, izraženu u pitanju: »A što dolazi dalje?«

Ova čitačeva zasićenost mora da uslijedi. Ona je neminovna pojava kod mnogih čitalaca. I ona se redovna javlja, kao što sam imao priliku da to konstatiram. Interesantno je, da postoji i obratan proces: poneki čitalac prelazi od umjetničke knjige na »laku«.

Čitačeva odojnost prema »zabavnim romanima«, kako rekoh, javlja se redovno i neminovno. Javlja se zato, što unutrašnji svijet čovjeka ne može ad infinitum podnositi jednostavnost i neprekidno ponavljanje jednih te istih intelektualnih i emotivnih doživljaja, kao što ni naše tijelo ne može ad infinitum da jede jednu te istu hranu.

Ljudski duh, intelekt, voli analizu i kritiku. On u svim pojavama oko sebe istražuje njihov kauzalitet. Mi hoćemo da znamo, zašto je ovo ovako, a ono onako. Tako i čitalac-početnik, pošto u čitanju avanturističkih tekstova iscipi svoju radoznalost, postavit će, jednog dana, pitanje o kauzalitetu fabule, koju čita: »Zašto je zaplet ovakav, a rasplet onakav? Zašto ne bi moglo biti drukčije?« Tim momentom u njemu se formira stroži kriterij prema knjizi: čitalac prestaje biti nekritičan.

Moderni ljudi radije čitaju »zabavne romane«, nego umjetnička djela. Taj nekritični stav rezultira iz današnjeg dinamičnog života,

punog vrepe i žurbe. Nemajući dovoljno vremena na raspolaganje, današnji čovjek, naročito u hiperindustrijaliziranim Sjedinjenim Američkim Državama, traži t. zv. »thriller-roman« (roman, koji svojim sadržajem uzbuđuje čitaoca), strip ili ide u kino, u kojemu gleda unakaženu i izvitoperenu »Gospodu Bovary«, »Američku tragediju« i t. d.

Knjižarskim tržištem Zapada »thriller-roman« suvereno vlada. Tu konjunkturu obilno iskorištavaju »businessmeni«, za koje knjiga predstavlja običnu robu.

U vezi s »thriller-romanom« izmijet ću za ilustraciju jednu epizodu. Neka mi bude dozvoljena ta mala digresija.

U godinama Drugog svjetskog rata svi su slobodoljubivi ljudi, strasnom žudnjom, očekivali anglo-američku invaziju. I kad je ona, napokon, uslijedila, ustreljala su nam srca od radosti, što je kucnuo čas, da se kazne zločini fašista i uništi Hitlerova džungla, u kojoj se još nije ni bio ohladilo pepeo spaljenih knjiga, što su ih »arijevski« nadpalikuće bacili u oganj bezbrojnih lomača.

Tad sam se nalazio u El-Shattu, u zbijegu. Na vijest o invaziji, pošao sam u »NAFFI« da čujem radio-komentar o tom događaju. Kad sam ušao u kantu, imao sam šta i vidjeti: nehaljno ispruženi na stolicama, Englezi su čitali »thrillers-romane«, dok je radio prikušeno svirao »laku muziku«, kao da se toga dana ništa nije desilo. Sve je bilo u stilu: »laka knjiga«, »laka muzika«.

Među čitaocima opazio sam jednog mladog engleskog vojnika. Bio je invalid. U ratu je izgubio desnu nogu. Gledajući ga kako čita neke pustolovine, shvatio sam da netko može voljeti »thrillers-romane« i ujedno biti borac na demokratskom frontu. Jedno ne mora isključivati drugo.

Ovu sam epizodu iznio, da mogu izvesti slijedeći zaključak:

Ako »zabavna literatura«, koju knjižničar nabavlja uz opravdan oprez, služi da čitaoce-početnike privuče u svijet knjige, umjetničke knjige, tada se nabavka takve literature može i mora tolerirati.

Nikola Perketa

Politička živost na općini Rogoznica

Posljednji mjesec dana primjećen je živiji politički rad na području općine Rogoznica.

Na političkoj konferenciji organizacije SSRN u Podorljaku, članovi su bili neobično zainteresirani za političku situaciju kod nas i u svijetu, a osobito o rješenju tršćanskog pitanja. Na sva pitanja, koja su postavili članovi te organizacije, dana su podrobno obrazloženja. Na istoj konferenciji bilo je riječi i o snabdjevanju mještana sa krušaricama.

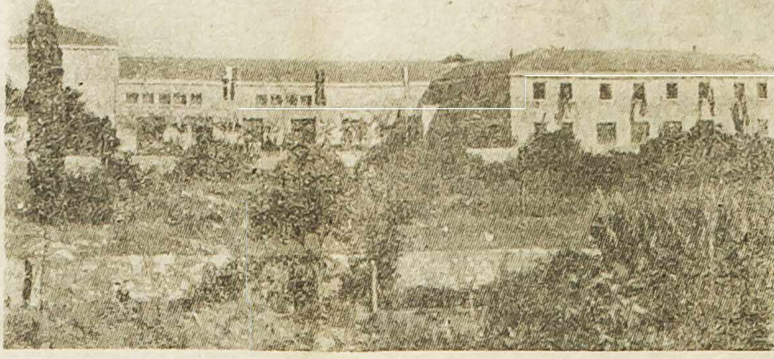
U Zečevu je također održana politička konferencija, na kojoj se govorilo o sličnim pitanjima s područja vanjske i unutrašnje politike. Osim toga, članovi SSRN tog sela raspravljali su i o nekim organizacionim problemima. Tom prilikom je utvrđeno, da čak i neki članovi SK nisu u organizaciji SSRN što i otežava i politički utjecaj te organizacije u selu. Svakako bi bilo potrebno da se za oživljavanje rada te organizacije računati u prvom redu pitanje aktivnog rada članova SK u mjesnoj organizaciji SSRN, kao i učlanjivanje u tu organizaciju onih članova SK, koji to još nisu učinili. Nakon toga bi trebalo održati vanrednu konferenciju SSRN i na njoj izabrati novo rukovodstvo.

Prilikom analiziranja rada u organizacijama Socijalističkog saveza zapaženo je niz slabosti u njihovom radu, a jedan od glavnijih je i taj, što se ne prima dnevna štampa, ne prate se događaji u našoj zemlji i svijetu i upravo radi toga takve organizacije nisu u stanju da pravilno tumače svojim članovima aktualne događaje. U tom pogledu još je najbolje stanje u Jarebinjaku. Tamošnja organizacija SSRN vodi brigu u tome, da se redovito održavaju političke informacije, za koje u mjestu vlada živ interes.

Na sastanku općinskog odbora Socijalističkog saveza, koji je održan u prošlu nedjelju, ustanovljeno je, između ostalog, da pojedini članovi odbora nisu još izvršili analizu rada u organizacijama za koje su bili zaduženi. Tim odbornicima je određen rok

do kojeg imaju da izvrše povjereni im posao. Kako se vidi, i općinski odbor SSRN nastoji da odlučno prekiće sa štetnom praksom, kada je u odboru radlo samo nekoliko drugova. Zadržavanje svakog člana odbora za pojedinu osnovnu organizaciju pridonijet će kolektivnijem radu, što će imati i pozitivnog utjecaja na politički rad osnovnih organizacija Socijalističkog saveza na terenu.

I. Goleš.

Zadružni dom u Vodicama

Problemi školstva

Gdje leži krivica?

Prvom polovinom o. m. održani su u gimnaziji sastanci razrednih zajednica u svrhu diskusije o raznim problemima razreda, kao i biranje odbora, koji će na sjednicama razrednih vijeća zastupati roditelje učenika pojedinog razreda. Na sastanke su pozvani svi roditelji preko njihove djece.

Međutim, to nisu bili sastanci, već kratak razgovor razrednika sa 2 do 6 roditelja. Prema tome, odbori se u nekim razredima nisu mogli osnovati, a i gdje su osnovani, uzeti su u obzir ona tri roditelja koja su bila prisutna. Donekle zadovoljavajući odziv bio je roditelja petih razreda, kojih je prisustvovalo do 50%.

Nije li to žalosa konstatacija, da se roditelji ne brinu za uspjeh i napredak svoje djece? Ili, kada govorimo danas o društvenom upravljanju školom, nije li još uvijek taj teret i briga na direktoru ili užem krugu nastavnika? Može li uprava škole sama riješiti važne probleme škole, bilo da se tiču odgoja ili kulturnog razvijanja učenika, ili neke probleme materijalne prirode? Ako roditelji misle da to nije njihova briga, i ne misle u tome pružiti pomoć školi, teško se varaju. Poneki od takovih roditelja dođu u školu samo u onom slučaju kada se njegovo »dobro« dijete udalji, iz škole radi nemarnosti i nedisciplinane. U tome momentu, on osjeća da ima pravo i da zaprijeti nastavniku i da mu dobacuje nimalo kulturne riječi.

Da li kod takovih pojava sa strane roditelja ili nekih izjava, kao: »Moje je dijete dobro i šta me briga za tuđu«, može biti govora o pomoći školi na svestranom razvijanju naše djece?

Možda ta krivica i ne leži sva na roditeljima. Možda su učenici tako odgojeni da ne poslušaju starijega i pretpostavljenoga. Ne odričemo, da nastavnici ne nose jedan dio krivice za sve to.

Treba, da nam je jasno, da čitav ovaj problem, koji ima uzrok na tri strane, ne može jedna strana riješiti. Sve tri

strane čvrsto udružene, mogu otkriti glavni uzrok problema, mogu ga zajednički otkloniti ili bar smanjiti.

Zbog toga, u ime svih razrednika gimnazije, apeliram na roditelje da se u buduće jače oživi interes za rad u školi i da se svi zajednički borimo da imamo kulturnu, svjesnu i aktivnu omladinu, omladinu koju će da krasi osnovna i najplemenitija osobina današnjeg omladince i omladince, da voli rad, čovjeka i zajednicu.

K.

Koristan roditeljski sastanak u Skradinu

U prošlu nedjelju održan je u Skradinu u prostorijama osmogodišnje škole roditeljski sastanak. Iako nije bio običaj da roditelji u većem broju prisustvuju ovakvim sastancima, oni su se ovom prilikom odazvali iznad svakog očekivanja. Najveća školska dvorana nije mogla da primi sve roditelje, koji su željeli prisustvovati sastanku. Svakako zdrava i pohvalna pojava za skradinsku sredinu.

Upravitelj škole profesor J. Antičić-Lović održao je predavanje: »Veza doma i škole — lik nastavnika odgojitelja u očima roditelja«.

Roditelji su s napregnutom pažnjom saslušali predavača, pa se nakon predavanja razvila diskusija. Svojim držanjem, ro-

ditelji su odobrili izlaganje predavača, te su izrazili zadovoljstvo što su došli na sastanak, zaželjeli da se oni češće održavaju.

Na kraju razrednici su pojedini roditeljima iznijeli ocjene i dali svoje primjedbe o učenicima.

Ovaj uspješni sastanak završen je zaista u veoma prijateljskom i, izgledalo mi je, prisnom odnosu između roditelja i članova nastavničkog kolektiva. Da se na ovom sastanku ništa drugo i nije postiglo — i to bi bio veliki uspjeh.

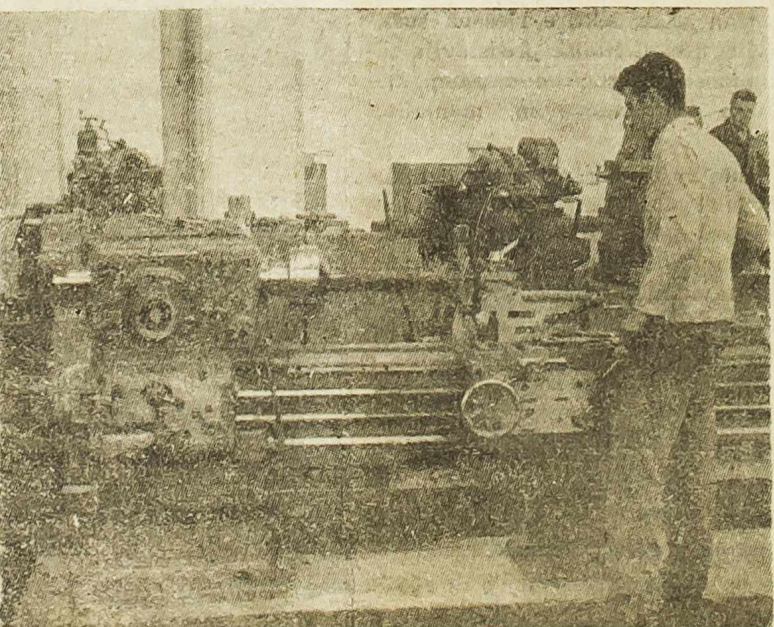
F. Marasović

Teško nastradao pavši sa skele

U Tvornici lakih metala »Boris Kidrič« došlo je 12. o. m. do nesreće, u kojoj je pri radu teško nastradao radnik Ante Burazer pok. Marka, star 21 godinu iz Boraje.

Do nesreće je došlo na taj način, što se spomenuti radnik, penjući se na skelu visoku 7 metara, okliznuo, tako da je pri padu slomio obje ruke i potpuno smrskao vilicu. Odmah je prevezen u šibensku bolnicu, a odatle u Zagreb na daljnje liječenje.

Smatra se da je do nesreće došlo uslijed nedovoljno poduzetih tehničko-zaštitnih mjera.

U mehaničkoj radionici

Postanak, razvoj i podjela kotara Šibenik u prošlosti

Područje koje ide od Vranskog jezera do rta Ploče i od Ravnih Kotara do planinskih visova kotara teče vododjelnica Krke i Cetina, a u unutrašnjosti do Bukovice i Moseća, već je i sama priroda odredila da bude posebna cjelina. Ovim krajem prolazi donji, plovni tok Krke, i ona u njegovom središtu ulazi u more; tu je najveća i najznamenitija jadranska luka; stotina njegovih otoka tvori svojim značajkama cjelinu, arhipelag s posebnim imenom; prilja se međusobno nadovezuju.

Sve to prirodom uvjetovano jedinstvo zadugo nije i politički oblikovano u jednu cjelinu. U doba Ilira i Rimljana — s onu stranu Krke Liburni sa svojim konventom u Skradinu, a s ove Demari sa municipijem na Danju, možda i Grci s trgovačkim enteprijem Heraklejom, presumpivno na području Rogoznice; u srednjovjekovnoj Hrvatskoj — tamo župa Bribir i gradska komuna Skradin, amo župa i iz nje razvijena komuna Šibenik, te feudali, Nelepići i drugi, u zaleđu; za mletačke vlade u primorju, a turske u zagorju — šibensko područje siječe državna međa na Trtru i u samome Šibenskom polju; kraj mletačke vladavine, prva i — do kraja šezdesetih godina XIX. vijeka — druga austrijska vladavina, opet uvode dvojestvo: tamo Skradin, amo Šibenik, s posebnim komunama i preturama, s posebnim područjem. Samo u kratkom vremenu francuske vladavine postignuto je političko jedinstvo prirodno jedinstvenog šibenskog područja.

Satom rođenja kotara Šibenik možemo nazvati čas kad je na sturmoj litici nad Krkom, sućelice konalu kroz koji se rijeka probija u more, sagrađena gradina Šibenik, kao sijelo jedne plemenske župe Hrvata. Tako je jedna prirodna cjelina dobila po prvi put svoje snažno narodno, političko i vojničko središte. Sretan je udes htio da se interes jednoga plemena nađe poduprt interesom njegove države: od Zadra do Trogira, koji su pripadali bizantskom temelju, nije bilo grada, a hrvatska ga je država trebala. Tako je, pored Biograda, podignut grad Šibenik, vjerojatno u X. vijeku. Kada se njegovo ime spominje po prvi put u spomenicima, 1066. g., on je već znatno mjesto, u kome hrvatski kralj dijeli pravdu.

1167. g. Šibenik postaje i formalno gradska komuna, s velikim priznatim teritorijem, svojim kotarom. Do turskih osvajanja u XVI. vijeku, šibenski je kotar obuhvaćao sva naselja od Modrava do Rogoznice, prema Skradinu do Gudučić, a u unutrašnjosti, s ovu stranu Krke, sva današnja šibenska sela, kao i Pokrovnik, Žitnić, Unešić, Nevest, Ljubotinjine, Koprno, dakle, i velik dio dalmatinske Zagore. Pored toga, i sva ostrva šibenskog arhipelaga. Feudali u Bribiru i komuna u Skradinu živjeli su posebnim svojim životom.

Za turskog vaktva ovim je područjem dobrih 150 godina prolazila granica Osmanlijske carevine i Mletačke republike: šibenski je kotar sveden na sela u primorju i otoke, a svim ostalim upravljali su otomanski sandžakbegovi, kliški (područje do Krke) i krčki (preko Krke).

Kandijskim mirom 1669. g. vraćeni su šibenskom kotaru područje do Trtra, svo Donje Polje i Danila. Karlovačkim mirom od 1699. g. šibenski je kotar dobio natrag sva svoja sela, osim današnjih drniških, a područje Skradina konačno je oslobođeno. Mleci su obnovili gradsku komunu Skradin i pridali joj posebno područje, ali pod zajedničkim knezom, šibenskim.

1796. g. pred slom mletačke vladavine, grad Šibenik s kotarom obuhvaćao je 871.2 km², a

grad i kotar Skradin 370.8 km². Prva austrijska vladavina (1797.—1806.) zadržala je mletačku podjelu šibenskog područja. Francuzi, koji su Dalmacijom vladali od 1800. do 1813., pristupili su, međutim, radikalnim izmjenama. Ediktom providura Dandolo od 26. XI. 1806. Dalmacija je podijeljena u distrikte, ovi u kantone, a kantoni u općine. Podjela je stupila na snagu 1. I. 1807. Šibenski distrikt, sa delegatom na čelu, obuhvaćao je kantone Šibenik, Skradin i Knin, sa po jednim poddelegatom. U svakom od tih kantona bila je po jedna istoimena općina, kojoj je priznato područje koje je dotada imala.

Ali Francuzi nisu kod toga stali: odlukom od 30. XI. 1811. od šibenske općine stvorene su tri, pored Šibenika još i općine Tijesno i Zlarin.

Druga austrijska vladavina (1813.—1918.) pretvorila je distrikte u okružja, ali ukinula šibensko i njegovo područje priključila zadrarskom. Kotari, kao preture koje su vršile istovremeno upravnu i sudsku vlast, zadržani su i u Šibeniku i u Skradinu. Isto tako i sve općine, samo su one Tijesna i Zlarina postale, na osnovu Pravilnika o organizaciji općina od 4. V. 1821., nižeg ranga. Na čelu im je stajao sindik, a ne načelnik.

Dekretom od 21. II. 1854. izvršena je daljnja reorganizacija općina. Sindakati su postali ravnopravni ostalim općinama. Tada je Krapanj sa Grebašticom spadao pod općinu Zlarin, a otoci Zirje i Kaprije pripadali su općini Tijesno, ali je to ubrzo ispravljeno te su oba otoka vraćena pod Zlarin.

Konačno, šibensko je područje postiglo i svoje administrativno jedinstvo na osnovu zakona od 19. svibnja 1868., kojim je od teritorija pretura u Šibeniku i Skradinu stvoren jedinstveni politički kotar Šibenik, sa ekspoziturnom u Skradinu. Promjene koje su otada pa do sloma Austrije 1918. g. uzakonzane i provedene, u pogledu administrativnom odnosile su se samo na razgraničenja teritorija općina. Tako je:

— pokrajinskim zakonom od 3. II. 1873. općinski odlomak Krapanj—Grebaštica otcijepljen od općine Zlarin i pripojen općini Šibenik;

— pokrajinskim zakonom od 9. VIII. 1891. općinski odlomak Vodice otcijepljen od općine Tijesno, i od njega napravljena nova općina, peta u šibenskom kotaru.

Između dva Svjetska rata, u međušim šibenskih općina izvršene su ove dvije promjene:

— naredbom od 17. XI. 1923. izdvojena su iz općine Skradin sela Velim i Čista Velika i pripojena novostvorenoj općini Stankovci i kotaru Benkovac;

— odlukom od 1930. g. općinski odlomak Tribunj otcijepljen je od općine Tijesno i pripojen općini Vodice.

Oba skradinska sela vraćena su Skradinu 1940. g. B. D.

O B A V I J E S T

Povodom izložbe regulacionog plana grada Šibenika, u prostorijama Trgovinske komore, mole se ustanove i građani da uzmu učešća u javnoj i pismenoj diskusiji i kritici, putem štampe (»Šibenski list«) ili pismeno na Odjel komunalnih poslova NO-a gradske općine Šibenik. Ova javna kritika i diskusija imat će za cilj da se sakupe mišljenja i prijedlozi građana za daljnju razradu plana.

Radi toga izložba regulacionog plana po drugi put se produžuje, i to do 5. prosinca o. g.

Posjetioći Jadrije imat će u novoj sezoni više udobnosti

Na sjednici kupališnog društva »Jadrija«, koja je nedavno održana, proanaliziran je rad ovog društva kroz proteklu sezonu.

Usprikoš dosta nepovoljnim vremenskim prilikama i povišenim cijenama za prijevoz do kupališta, ipak je posjet kupaca bio veći nego ranijih godina. U toku ovogodišnje sezone, koja je trajala puna tri mjeseca, kupalište je posjetilo 58.879 kupaca, što je u odnosu na prethodnu sezonu broj posjetilaca povećan za više od osam stotina. Od ukupnog broja posjetilaca, na djecu otpada 14.670, što je prema ljetnoj sezoni u 1953. godine zapažen porast od 2.000.

Obzirom na povišenu cijenu prijevoza građani su negodovali dokazivajući pritom, da bi ona mogla biti daleko povoljnija. Međutim, ispostavilo se da se i tom cijenom ne mogu pokriti prijevozni troškovi. Potvrdu za to najbolje pokazuje odnos utška od strane posjetilaca prema stvarnim troškovima koji su iznosili u toku ove ljetne sezone. Tako je sveukupan utrak iznosio 1.153.678, dok su stvarni prijevozni troškovi prelazili iznos od 1.900.000 dinara. Prema tome, prijevoz do kupališta pokazao je samo u toku jedne sezone deficit u iznosu od oko 760.000 dinara, a koji će pokriti NO gradske općine Šibenik. Uprava društva je također ustanovila, da prijevoz kupaca nije u potpunosti zadovoljio, o što je već ranije istaknuto u našem listu. Da bi se

on umnogome popravio, uprava društva je nabavila novi motorni brod, koji je pred kratko vrijeme dovršen. Taj će brod biti mnogo brži i udobniji od svih dosadašnjih. Istaknuto je, da ni buffet nije zadovoljio, a najvećma zbog toga što kuhinja nije radila. To je naravno izazvalo i negodovanje kod mnogih posjetilaca. Predviđa se, da će se i to pitanje povoljno riješiti.

Do početka nove sezone kupalište će dobiti električno osvjetljenje. Još uvijek je najbolnije pitanje opskrba kupališta vodom. Za sada nije moguće provesti vodovod, jer ono zahtijeva ogromne investicije. Postojeća čatrnja malog je kapaciteta u odnosu na sve veći broj posjetilaca, a k tome se nalazi i u veoma lošem stanju. Da bi ono ipak koliko-toliko zadovoljilo brojne posjetioce, uprava društva je odlučila izgraditi na čatrnji novi betonski naplov, kao i popraviti vodovodne cijevi. Ti radovi koštati će oko 1 milijun dinara. Osim toga, pristupit će se i konačnom dovršenju onog dijela plaže, koji se nalazi na zapadnoj strani kupališta. Ono će se posuti šljunkom, a za što će trebati oko 600 m³. I za ove radove utrošit će se približno oko 1 milijun dinara.

Osobito velik interes vlada za gradnju novih weekend kućica. Ukoliko uprava društva dobije potreban kredit, započet će se odmah izgradnjom 10 takovih kućica. I mnogi privatnici izraža-

Šibenik kroz tjedan

Narodno kazalište

Subota, 27. XI. — ZAJEDNIČKI STAN — komedija od N. Dobričarića.

Nedjelja, 28. XI. — SVEČANA AKADEMIJA — povodom Dana Republike.

Kinematografi

TESLA: premijera francuskog filma — DRŽAVNI NEPRIJATELJ BROJ 1 — Dodatak: Filmske novosti broj 44 (do 30. XI.).

Premijera engleskog filma — PIKOVA DAMA — Dodatak: Filmske novosti broj 45 (1.—6. XII.).

SLOBODA: premijera domaćeg filma — STOJAN MUTIKAŠA — Dodatak: Filmske novosti broj 43 (do 30. X.).

Dežurna ljekarna

Službu vrši II. narodna ljekarna ulica Bratstva i Jedinstva.

IZ MATIČNOG UREDA

ROĐENI

Ksenija, kći Skalabrin Romana i Lučev Marije; Emmy, kći Jugoslava i Živke Nalis; Danko, sin Andrije i Nevenke Barišić; Marica, kći Dragutina i Danice Curović; Nikica, sin Nikole i Nevenke Grubišić; Zeljko, sin Đure i Božice Knežević; Vinko, sin Jose i Janje Mikulandra; Elvira, kći Vilma i Ruže Minkek; Gordana, kći Milana i Mirjane Gavrilović; Nediljko, sin Ante i Ane Vrdić; Božidar, sin Jose i Ruže Čobanov; Zeljko, sin Ive i Kriste Labura; Jadranka, kći Ivana i Nedjeljke Lokas; Vlado, sin Jure i Eve Jurin; Jasminka, kći Jose i Divne Reljanović; Branko, sin Ante i Anke Lučev i Anka, kći Jakova i Zorke Curavić.

VJENČANI

Mikelin Jure, zemljoradnik — Matošin Stana, domaćica; Kronja Josip, elektrotehničar — Škubonja Mileva, domaćica; Sabić Dujo, šofer — Lambaša Senka, domaćica; Lovrić Roko, policijer JNA — Medak Rosanda, domaćica; Zivković — Laurenca Marin, kuhar — Lokas Stana, domaćica i Grgurev Grgo, zemljoradnik — Birin Sinka, domaćica.

UMRLI

Sunara Stipe Petrov, star 22 god.; Bumbak Stipe Matin, star 6 dana; Zivković Darinka Ivanova, stara 4 m.; Bumber Ivan pok. Sime, star 76 god.; Zivković Mladen pok. Marije, star 51 god. i Jurišić Ivanka rod. Ilijaš, stara 73 god.

ZAHVALA

Pošto nam je nemoguće da se pojedinačno zahvalimo svima onima, koji su izrazili svoje saučesće prilikom smrti našeg dragog brata

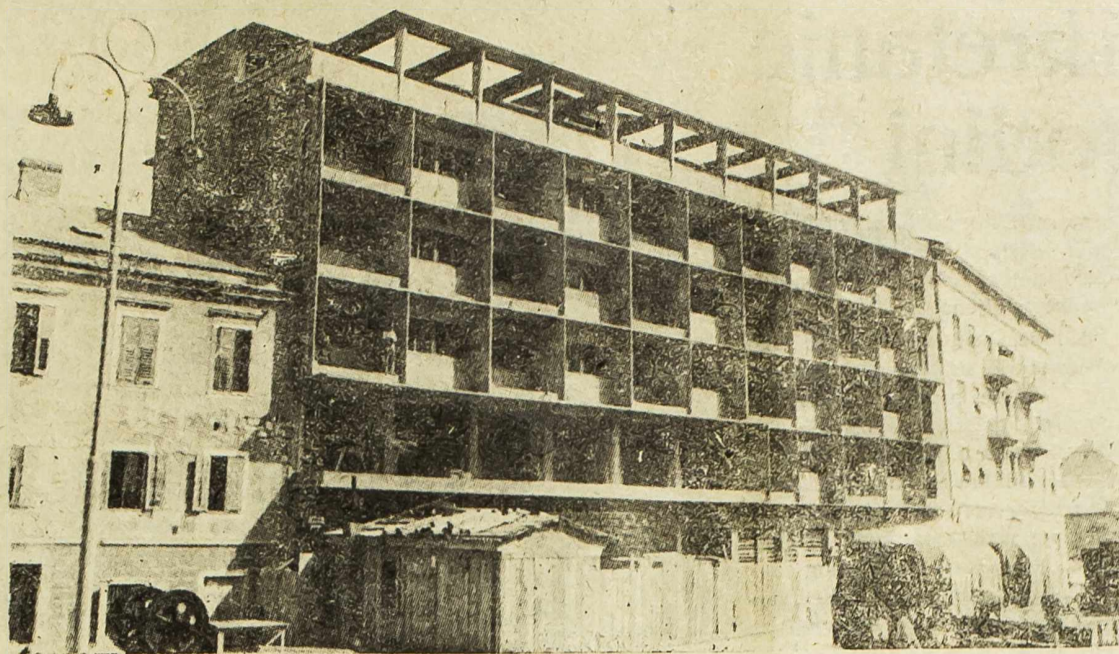
Marjana

to se ovim putem toplo zahvaljujemo svim građanima, koji su našeg dragog brata ispratili do vječnog počinka.

Obitelj Čičimir-Vestić

NADENI NOVČANICI

U posljednje vrijeme nadena su tri novčanika. U jednom se nalazilo oko 8.000 dinara, u drugom oko 9.000, a u trećem oko 1500 dinara. Vlasnici nadenog novca neka se jave Odjelu unutrašnjih poslova kotara Šibenik ili razglasnoj stanici Šibenik.

Nova stambena zgrada na obali

gradske vijesti

Pjevački zbor „Kola“ vratio se s uspješne turneje

U srijedu 24. o. m. vratili su se, dočekani od Šibenske narodne glazbe i građanstva, članovi RKUD »Kolo« s veoma uspjele 20-dnevne turneje po NR Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini. Vokalna sekcija »Kola« gostovala je u Karlovcu, Zagrebu, Sisku, Novom Sadu, Beogradu, Rakovici, Kragujevcu, Čačku, Titovom Užicu, Sarajevu, Mostaru, Dubrovniku i Splitu.

Gotovo u svim mjestima za nastup »Kola« vladao je velik interes, tako da su dvorane bile dupkom pune slušalaca, koji su veoma toplo pozdravili izvođače. Računa se da je na priredbama »Kola« prisustvovalo preko 8000 osoba. Najveći uspjeh postigli su »Kolaši« u Beogradu, Novom Sadu i Zagrebu. Na turneji je nastupio zbor od 100 pjevača.

IZ SUDNICE

Osuđeni zbog pljačke i oružanog napada

Okružni sud izrekao je 17. o. m. presudu Mili Slavić-Pudiću, Grgi Bojanu pok. Mije i Josi Slavić-Sujderoviću, svima rodom iz Kijeva kod Knina. Zbog dokazanih krivica sud je Milu Slavić-Pudiću osudio na 9 godina, Grgu Bojanu na 7 i Josu Slavić-Sujderoviću na 5 godina strogog zatvora. Oni su proglašeni krivim, jer su u sprnju 1941. godine zajedno sa još jednom grupom

ustaša iz Grahova sudjelovali u hapšenju seljaka iz Polače, a koji su kasnije po drugim ustašama bili odvedeni u Vrljiku i tamo ubijeni. Isto tako im je dokazano da su učestvovali u pljački i oružanom napadu na dvije kuće u Polači, gdje su tom prilikom ubijena 3 seljaka. Međutim, nije se moglo utvrditi tko ih je ubio. Mile Slavić-Pudić bio je optužen i radi ubojstva Cvite Đurić iz Polače, ali za to je, zbog pomanjkanja dokaza, oslobođen.

ZAHVALA

prigodom smrti neprežaljene nam

Ivanke Jurišić rod. Ilijaš

toplo se zahvaljujemo liječnicima dru. Ivanoviću, dru. Zaninoviću i dru. Škrgatiću na velikoj pažnji, koju su poklonili prilikom liječenja drage nam pokojnice, nastojeći da joj pritom olakšaju teške bolove. Isto tako zahvaljujemo osoblju Opće bolnice u Šibeniku na iskazanoj pažnji za vrijeme njenog liječenja.

Posebnu hvalu izražavamo članovima glazbe JRM i Šibenske narodne glazbe, koji su pokojnicu ispratili do vječnog počinka Napose velika hvala svim prijateljima, znancima i rođacima na iskazanom saučesću i sudjelovanju kod posljednjeg ispraćaja pokojnice.

Ožalošćena obitelj Jurišić pok. Andrije

Šofer oslobođen optužbe

22. o. m. pred Okružnim sudom održana je rasprava protiv šofera Nikole Pavasovića pok. Sime, koji je 24. rujna o. g. kolima pregazio 7 godina starog Zorana Lambašu. Budući da se za nesretan slučaj nije mogla dokazati krivica šofera, sud ga je oslobodio od optužbe.

SAOBRAĆAJNA NESREĆA

24. o. m. oko 10.30 sati u ulici Borisa Kidriča došlo je do teške saobraćajne nesreće. Tom prilikom su vatrogasna kola zahvatila Katu Kutnahovski, staru 68 godina, koja je u onesvještenom stanju prevezena u bolnicu.

Njeno je stanje teško. Izvidi su u toku.

Poslovanje u trgovačkim i brijačkim radnjama 28., 29. i 30. studenoga

Trgovinsko-ugostiteljsko komora za grad i kotar Šibenik obavještava građanstvo da će trgovačke prodavaonice i brijačke radnje poslovati u dane praznika Republike prema slijedećim rasporedu:

Prodavaonice voća i povrća: U nedjelju 28. o. m. od 7 do 12 sati, na Dan Republike bit će zatvorene, dok će 30. o. m. poslovati od 7 do 12 sati.

Prodavaonice mesa: U nedjelju 28. od 6 do 12 sati, na Dan Republike i 30. o. m. ne će poslovati.

Prodavaonica kruha: 28. o. m. od 6 do 12 sati, na Dan Republike bit će zatvorene, dok će 30. o. m. poslovati od 7 do 10 sati.

Prodavaonice živčnih namirnica: 28. o. m. od 8 do 12 sati, 29. i 30. o. m. ne će poslovati.

Prodavaonice industrijske robe: One ne će poslovati 28., 29. i 30. o. m.

Prodavaonice mlijeka: Radnje će poslovati 28., 29. i 30. o. m. od 7 do 9 sati.

Brijačke radnje bit će otvorene 28. o. m. od 8 do 12 sati, 29. ne će raditi, dok će 30. o. m. izvršiti dežurstvo samo neke radnje, od 8—12 sati.

OTKRIVEN KRADLJIVAC RUBLJA

U posljednje vrijeme u Šibeniku su učestale krađe rublja i odijela sa sušila.

Ubrzo su organi Narodne milicije ušli u trag kradljivcu i prikriču. Uhvaćen je kradljivac Ivan Erceg iz Lozovca i prikrijuč Minko Poljak iz Šibenika. Ukrađeno rublje je povraćeno vlasnicima.

Josip Veldić

PISMA GRAĐANA

Više reda kod dodjeljivanja potrošačkog kredita

15. X. o. g. došao sam u Narodnu banku — filijala Šibenik i zatražio formulare za dobivanje potrošačkog kredita. Tada mi je rečeno da je davanje istih obustavljeno, te da se vratim 26. X., kada će banka vjerojatno izdati potrebne formulare. Kada sam došao navedenog dana, pročitao sam na tabli, koja se nalazila na šalteru, da će se formulari izdavati počam od 1. XI. o. g. Tada sam se vratio, uzeo formulare, i ponio ih i istoga dana predao.

Kroz to vrijeme, dok se formulari nisu izdavali, neki su ih dobili, ispunili i primili ček na zatražene sume, pa sam pritom pomislio: među prvima sam, ne ču dugo čekati.

Promet u šibenskoj luci

Za posljednjih mjesec dana prošlo je kroz šibensku luku nekoliko domaćih i stranih brodova.

Domaći brod »Šava« krcao je borovu gradu za Tursku, »Makedonija« 2200 t olova i magnezita za luke Sjeverne Evrope, »Hercegovina« jelovu gradu za Tursku, »Slovenija« 1200 olova za SAD, »Krka« i »Drava« jelovu gradu za Tursku, »Crna Gora« 2000 t olova feromangana i bizmuta za SAD, »Hrvatska« 100 t feromangana za SAD, »Romanija« i »Sutjeska« raznu drvenu gradu za Njemačku, Englesku i Alžir.

Od stranih brodova boravili su talijanski brod »Paolo Andolo«, koji je vršio ukračaj jelove grade za Napulj, švedski brod »Adria« 1025 t kromovog koncentrata za Švedsku, talijanski »Francesco« jelove grade za Napulj, švedski »Tunisia« 500 t kromove rude za Švedsku, američki »Helena Lykes« 3000 t olova i 5000 barita za SAD, engleski »Enid«, izraelski »Kineret« i talijanski »Teresa Cosulich« rezane drvene grade za Tursku, dok je turski brod »Selčuk« iskrcao 1300 t manganove rude.

U luci se nalazi američki brod »Seagardens«, koji vrši iskrčaj 10.000 t pšenice, dovezene iz SAD.

Zašto slab interes za izložbu regulacionog plana Šibenika?

Prošle nedjelje boravio je u našem gradu projektant regulacionog plana Šibenika ing. Dragan Boltar, koji je tom prilikom u svom predavanju iznio glavne karakteristike regulacionog plana. Nažalost, to predavanje održano je pred malim brojem posjetilaca. Iako je ono bilo namijenjeno diskusiji i kritici, učesće je uzeo samo jedan građanin.

Poznata je činjenica da se u gradu počne diskutirati, a ponajviše kritizirati onda, kad se nešto započne graditi. Iako tada padne i neumjesnih primjedbi, one nisu u stanju da se usvoje, jer su skopčane sa teškoćama same građevine. Ta kritika nije slučajna, već je to redovita pojava u našem gradu. Sada se pruža dobra prilika svim građanima da preko ove izložbe upo-

„Šibenska revija“

Ovih dana izlazi iz štampe »Šibenska revija«, časopis Udruženja šibenskih studenata. Časopis donosi niz zanimljivih članaka, novela, pjesama i likovnih priloga. U ovom broju štampani su radovi Vojina Jelića, Vladimira Popovića, M. Friganovića, I. Livakovića, P. Bilušića i drugih, te likovni prilozil akademskih slikara J. Roce, Despota i Ružića.

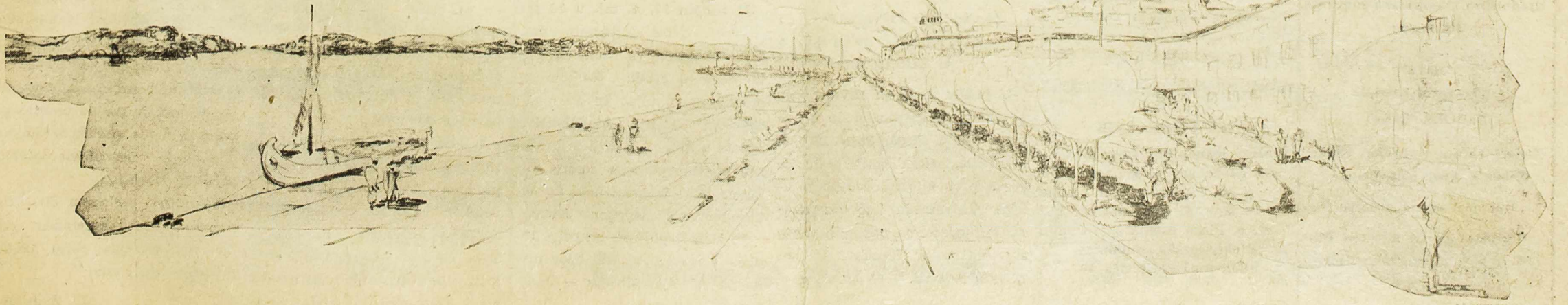
Cijena je pojedinom primjerku 50 dinara.

Nastup akrobate Aleksića

Aeroklub Šibenik organizira 29. ili 30. o. m. (prema povoljnim vremenskim prilikama) priredbu na kojoj će nastupiti naš poznati akrobata Dragoljub Aleksić, koji će u 11.30 sati na obali hotela »Krka« do gradske ribarnice izvesti nekoliko akrobatskih točaka ispod aviona u letu.

Danas se regulacija više — manje nalazi u završnoj fazi, te je potrebno da se čuje konačna riječ. Svakako da su građani najpozvaniji da dadu svoje eventualne primjedbe i mišljenja. Radi toga izlagaci su bili mišljenja da se izložba produži do 5. XII. kako bi se građani što bolje upoznali regulacionim planom.

M. M—ić

Privredna pitanja

Stanje našeg tržišta i kretanje cijena u ovoj godini

Na nedavno održanom plenumu Trgovinske komore NRH, razmotreno je stanje našeg tržišta i kretanje cijena u ovoj godini u svrhu ustanovljenja stvarnih razloga koji su utjecali na sadašnju tržišnu situaciju.

Kad govorimo o razvitku i kretanju privrede, moramo imati neprekidno pred očima, jednu od osnovnih ekonomskih istina; da je razvitak tržišta ovisan o razvitku proizvodnih snaga, te da uvjeti proizvodnje diktiraju razmjenu, dakle i stanje na tržištu.

Za razumijevanje obima i strukture tržišta, nužno je baciti pogled bar na neke historijske uslove u kojima su se razvijale proizvodne snage kod nas.

Jugoslavija je prije oslobođenja bila pretežno zaostala agrarna zemlja. U razvoju nakon oslobođenja promjena privredne strukture vršila se tempom koji ji bio nepoznat u ranijem periodu. Naročito od 1947. godine zabilježen je snažan industrijski razvitak i naša se zemlja pretvara u agrarno-industrijsku. Težište razvitka proizvodnih snaga predstavljala je bazična-industrija, jer od nje zavisi razvitak ostalih privrednih grana, a i takav su razvitak zahtijevali interesi naše narodne obrane, naročito poslije prekida s kominformovskim zemljama.

Istovremeno s razvitkom industrijske, došlo je do relativnog zaostajanja poljoprivredne proizvodnje, što je uglavnom normalna pojava u procesu industrijalizacije privredno zaostale zemlje. Ukupna poljoprivredna proizvodnja jedva dostiže predratnu, dok se broj stanovništva povećao, a struktura poljoprivrednog i ostalog stanovništva se bitno izmijenila.

Takav nagli razvitak proizvodnih snaga osobito bazične industrije izazvao je u privrednom životu naše zemlje određene ekonomske pojave i promjene. No osim ovih normalnih pojava, koje su u proteklom razvoju pratile naš privredni razvitak, bilo je i izvanrednih od kojih je svakako najznačajnija ekonomska blokada kominformovskih zemlja.

Industrijalizacija zemlje tražila je prije svega pojačani uvoz opreme i reprodukcijonog materijala, a nedostatna poljoprivredna proizvodnja (relativno zaostajanje, porast stanovništva, promjena strukture stanovništva) izazvala je potrebu uvoza nekih osnovnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (pšenica i mast). Taj se uvoz zbog porasta stanovništva, a još više zbog naglog mjenjaanja njegove strukture povećao u zadnjih 5 godina do vrlo značajne količine za našu platnu bilancu.

Dakle, naše sadašnje stanje karakterizira nedovoljan izvoz poljoprivrednih proizvoda i po-

treba uvoza nekih poljoprivredno-prehrambenih artikala. S druge, pak, strane naša industrija još nije u mogućnosti da izvozi potrebne količine gotovih proizvoda.

Naš privredni razvitak, kojemu je osnovno obilježje snažna i dinamična industrijalizacija sa svim svojim popratnim pojavama, odražava se neminovno na razvitak i formiranje našeg unutrašnjeg tržišta.

Do 1951. godine tržište je bilo odraz administrativnog načina privredivanja. Taj sistem, koji je u ono doba bio potreban zbog znatno manjih proizvodnih mogućnosti, odredio je vrlo uske okvire tržišnoj razmjeni robe, što se vrlo negativno održavalo u proizvodnji i u prometu, a naročito u robno-novčanom odnosima.

Godina 1951. predstavlja prekretnicu, jer se pošlo putem slobodne socijalističke razmjene robe, koju treba da pokreću objektivni ekonomski zakoni ponude i potražnje, ali u okviru osnovnih proporcija društvenih planova. Taj prijelaz na slobodno tržište pokazao je niz prednosti prema ranijem stanju. Međutim, zbog još uvijek slabo razvijenih proizvodnih snaga, zbog pretežno poljoprivrednog karaktera naše privrede i zbog niskog fonda lične potrošnje, naše je tržište usko i neelastično.

Zadržat ćemo se uglavnom na tržištu individualne potrošnje, ne zato što je to najkompliciraniji i najosjetljiviji dio našeg unutrašnjeg tržišta, već zbog toga što se pojave i odnosi na tom tržištu neposredno odražavaju na životni standard ljudi.

Na formiranje tog tržišta djelovali su već spomenuti specifični faktori, koji prate naš dinamični privredni razvitak ili su pak po njemu izazvani: jak porast pučanstva, promjena njegove strukture, veći lični dohodak, i t. d.

Sve se te pojave obrazuju na tržištu i utječu na ponudu i potražnju. Povećana potražnja osjeća se naročito na tržištu poljoprivrednih proizvoda, a i nekih industrijskih artikala individualne potrošnje (tekstil, obuća i t. d.), ali kojih se za sada ne može udovoljiti u cijelosti, jer nije došlo do srazmjernog povećanja proizvodnje.

Međutim, naše tržište poljoprivrednih proizvoda, koje zavisi prvenstveno od volumena i karaktera poljoprivredne proizvodnje, te standarda ishrane u selu i gradu ima i svojih specifičnosti. Karakteristike tog tržišta kod nas jesu: relativno neznatne količine poljoprivrednih proizvoda koje seljak donosi na tržište (oko 30% vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, dok u naprednim evropskim zemljama vlastita potrošnja sela iznosi od 5 do najviše 26%), slaba komunikaciona povezanost proizvodnih i potrošnih centara i neracionalan dovoz proizvoda na tržište. Zbog postojanja velikog broja lokalnih tržišta, veoma je teško uskladiti ponudu i potražnju u cijeloj zemlji, a posljedica je toga neravnomjerni priliv robe na tržište, neujednačeno snabdjevanje potrošačkih centara, a zatim velike razlike u cijenama između pojedinih potrošačkih

centara. Zbog nedostataka potrebnih uređaja (hladnjača i skladišta) dolazi i do jakih sezonskih oscilacija cijena.

Sto se, pak, tiče industrijske proizvodnje individualne potrošnje, ona se povoljno razvijala do 1949. godine, no odonda je taj volumen u stalnom opadanju, jer se ne koriste u potpunosti kapaciteti naše preradaivačke industrije zbog smanjenih mogućnosti uvoza reprodukcijonog materijala i smanjenih količina domaćih sirovina poljoprivrednog porijekla zbog sušnih godina. No već i sama orijentacija, koja naročito favorizira razvitak bazične industrije izaziva određene pojave i promjene na tržištu.

Ako tome navedemo da su u 1952. i 1953. godini korišteni kapaciteti preradaivačke industrije ovako:

tekstilna	61%	62%
kože i obuće	61%	61%
prehrambene	43%	58% i t. d.

(Podaci Saveznog zavoda za planiranje)

tada je potpuno jasno, da se s porastom potražnje nije usporedo povećala i ponuda artikala individualne potrošnje, što se neminovno odrazilo najprije na tržištu, a zatim na samu proizvodnju. Naime, nedostatak industrijskih artikala za selo, nije podsticao poljoprivrednu proizvodnju, jer je na taj način smanjena materijalna osnovica za jaču ekonomsku razmjenu selo-grad. Na našem tržištu, koje je oslobođeno administrativnih stega, susreću se pojačani kupovni i nedovoljni robni fondovi, izloženi čestim fluktuacijama, uglavnom zbog stanja našeg platnog bilanca i nerodnih godina.

Takovo stanje rada bez sumnje i inflatorne tendencije i inflatorna kretanja što je sasvim normalna i logična ekonomska financijska pojava u situaciji kakova je naša.

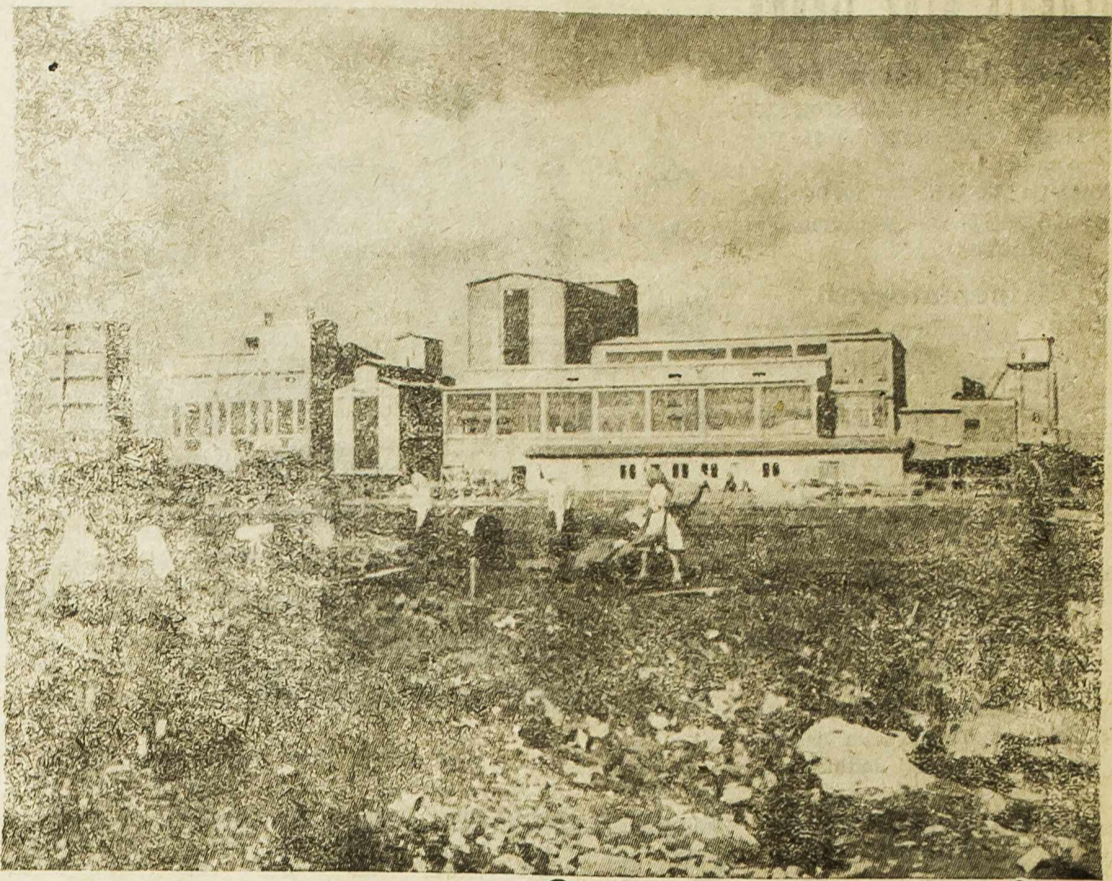
Usljed toga na našem tržištu odigrava se istovremeno slijedeći proces: manja ponuda robe od potražnje, smanjen srazmjerni udio pojedinog potrošača u ukupnoj potražnji i zbog toga cijene rastu. Tim načinom one usklađuju ponudu i potražnju, odnosno robno-novčane odnose.

Nedovoljne količine robe uz tako povišen nivo cijena, radaju i druge posljedice. One osobito pogoduju razvijanju monopolističkih tendencija pojedinih poduzeća i individualnih proizvođača. Uvozna ograničenja zbog deficitarnosti naše platne bilance također pojačavaju nestašicu robe i podržavaju monopolni položaj domaćih proizvođača. Zbog monopolnog položaja i visokih cijena, poduzeća nisu stimulirana na povećanje proizvodnje i produktivnosti, jer i bez toga mogu dohodak i dobitak ostvariti. Dakako da i monopol na taj način djeluje na sužavanje tržišta. No unatoč svemu, prijelaz na slobodno tržište pokazao je opravdanje i niz prednosti prema ranijem tržištu.

ZAVRŠENO PRVENSTVO UČITELJSKE ŠKOLE U KOŠARCI

U prošlu nedjelju završeno je prvenstvo učiteljske škole u košarci. Od 6 ekipa, koje su se takmičile, nakon zanimljivih susreta, prvo mjesto osvojila je ekipa IVa razreda, i to bez poraza. Pobjednici su nastupili u sastavu: Grbelja, Troskot, Uzelac, Miletić i Copić.

U. D.

Tvornica glinice i aluminija u Lozovcu

Prije svega došlo je do usklađenja robno-novčanog odnosa i povlačenja tezaurniranih viškova sa sela, te usprkos svim fluktuacijama, do pravilnijeg odnosa u cijenama. Slobodno tržište je približilo proizvodnju potrebama potrošnje i time utjecalo na poboljšanje kvaliteta i asortimana robe. Elastičnije djelovanje cijena otklonilo je pojave nestašice robe i tržište je dobilo mirniji, stabilniji izgled i pored toga, što je stabilizacija izvršena na višem nivou cijena. Konačno je omogućeno, da se na tržištu mjere i procjenjuju rezultati rada pojedinih grana i poduzeća, i da se na taj način vodi više računa o produktivnosti rada i rentabilnosti poslovanja.

Aktivnost omladine na Učiteljskoj školi

Već rujanski dani postavili su pred nas razne oblike vanškolskog rada.

Mi smo ih prihvatili.

Literarna sekcija koja postoji pri našoj školi, počela je s analizom umjetničkih ostvarenja i časopisom »Polet«, tragajući za putevima stvaranja i književnim komponentama. Uskoro će izaći i zbornik radova ove i gimnazijske literarne sekcije.

Osnovani su i seminari. Đaci se, tako reći, masovno bave šahom i fizikulturom. Uskoro mislimo održati srednjoškolsko takmičenje u šahu i košarci.

OKUD »Mate Bujas« uvježbava komad »Vino čini dobru volju, ali ne čini pamet bolju«, i neke manje aktove i kola, te se misli sa tim programom nastupiti u Vodicama.

Osim toga, školska omladina preko svojih predstavnika aktivno učestvuje u radu školskih organa i tom prilikom ona daje svoj udio u poboljšanju nastave i uspjeha u školi.

Josip Grbelja

Biciklisti se bude

U subotu 27. o. m. j. u 18 sati u prostorijama Automoto društva održat će se sastanak svih biciklista u gradu. Na tom sastanku raspravljat će se o sadašnjem stanju biciklističkog sporta u Šibeniku, koji je u zadnje vrijeme potpuno zamro. Također će se izabrati novi upravni odbor biciklističkog društva, a na Dan Republike bit će priredena cestovna biciklistička utrka na relaciji Šibenik — Jadravac — Šibenik.

U. D.

Tako je u odnosu na administrativno upravljanje privredom učinjen ogroman napredak, ali se time nisu mogli izmijeniti materijalni okviri, koji diktiraju odnos na našem unutrašnjem tržištu, niti su se mogli otkloniti svi poremećaji, koji rezultiraju iz još uvijek izuzetne raspodjele nacionalnog dohotka.

Ova kratka analiza razvitka i odnosa na tržištu, bila je prijeko

potrebna, ako se želi dati objektivna ocjena sadašnje situacije tržišta, a naročito kretanja cijena u ovoj godini, jer bi se drukčije vrlo lako moglo izložiti o pamnosti, da se jednostrano, neobjektivno i nenaučno prikažu neke aktuelne ekonomske pojave kod nas.

(Svršetak u idućem broju)

D. T.

SPORT

Hrvatsko-slovenačka nogometna liga Katastrofa u Ljubljani

U medjelju je u Ljubljani momčad »Šibenika« odigrala svoju posljednju utakmicu jesenskog dijela takmičenja u hrvatsko-slovenačkoj nogometnoj ligi. Ovoga puta »Šibenik« je, nastupivši bez ozlijeđenog Batinice i kažnjenih igrača Tambače i Jelenkovića, doživio svoj najveći poraz u prvenstvu u omjeru 1:7. Jedini zgoditak za »Šibenik« postigao je Zorić u II. poluoremenu kod stanja 5:0 za domaći tim. Pred oko 2500 gledalaca sudio je Jelinek iz Zagreba. Igralo se na veoma teškom i djelomično smrznutom terenu.

U toku čitave utakmice domaći su bili premoćniji, ma da je i »Šibenik« imao nekoliko povoljnih prilika za postizanje zgoditaka. »Šibenik« je igrao i suviše beskrvno, slabo i sa malo zala-ganja. To osobito vrijedi za nastavak igre, kada su domaći stalno opsjedali Bašičeva vrata i u tom razdoblju postigli četiri

zgoditka. Kod »Šibenika« nitko se nije istakao dobrom igrom. Poslije ovog poraza, »Šibenik« je na kraju prvog dijela takmičenja zauzeo pretposljednje mjesto sa negativnom goliferencijom 16:23.

U ostalim susretima postignuti su ovi rezultati: Kladivar — Rijeka 0:2, Željezničar — Split 0:1, Segesta — Branik 1:1, Uljanik — Trešnjevka 0:0 i Borovo — Tekstilac 3:1.

Tablica

TREŠNJEVKA	11	6	3	2	24:10	15
RIJEKA	11	6	3	2	11: 6:15	
SPLIT	11	7	1	3	19:14	15
BOROVO	11	7	0	4	20:12	14
TEKSTILAC	11	5	3	3	15:14	13
LJUBLJANA	11	5	2	4	25:14	12
SEGESTA	11	5	1	5	17:11	11
ULJANIK	11	3	3	5	10:12	9
BRANIK	11	3	2	6	16:22	8
ŽELJEZNIČAR	11	4	0	7	17:27	8
ŠIBENIK	11	3	1	7	16:23	7
KLADIVAR	11	2	1	8	14:33	5

80 godina fizičkog odgoja u školama

Prije osamdeset godina uveden je u naše škole fizički odgoj kao obavezan predmet.

Za uvođenje tog predmeta u školama najzaslužniji je Josip Premru, koji je kao direktor jedne škole u Zagrebu uveo fizički odgoj u svoj zavod. Mnogi su pošli njegovim primjerom. Premda austrijskom i mađarskom režimu nije išlo u prilog da se naša omladina tjelesno razvija, napori tih ljudi su urodili plodom i otprg osamdeset godina u sve škole u Hrvatskoj uveden je fizički odgoj kao obavezan predmet.

U čast 80-godišnjice uvođenja fizičkog odgoja kao obaveznog predmeta, sve škole u NR Hrvatskoj organizirat će razne sportske priredbe i natjecanja. Tako će prva osmogodišnja škola u Šibeniku sudjelovati u proslavi. Tom prilikom održat će se

prvenstvo škole u raznim sportskim disciplinama, kao u stolnom tenisu, malom rukometu i drugim igrama. Takmičenje će trajati mjesec dana.

Dosad je završen jedan dio natjecanja i to u stolnom tenisu. Najbolji uspjeh pokazala je ekipa VIIIe razreda. Dobrom igrom su se istakli Bojan Kravica, Jere Mmde i Branko Gulin. Momčad VIIIe razreda je također prikazala dobru igru.

Od ostalih sportskih igara mali rukomet je postao osobito popularan među školskom omladinom, koja nestrpljivo očekuje početak prvenstva.

Tako će i omladina ove škole pokazati svoju spremnost da i na ovom važnom polju odgoja pridonesu svoj udio.

Z. Juras

»ŠIBENSKI LIST«

organ Socijalističkog saveza radnog naroda za grad i kotar Šibenik

Uredništvo, štamparsko poduzeće »Stampa«

Glavni

i odgovorni urednik

NIKOLA BEGO

Tekući račun: Narodna banka Šibenik broj 521—T—292

Rukopisi se ne vraćaju.

Pretplata za tri mjeseca Din 120.—, pola godine Din 240.—, za 1 godinu Din 480.—.

MALI OGLASNIK

Tražim jednosobni stan ili slično. Može po mogućnosti biti stan od 2 prostorije ili jedne veće sobe. Bračni smo par bez djece. Plaća prema sporazumu. Električarska radionica, ulica Borisa Kidriča 49

RADNI KOLEKTIV

TVORNICE ELEKTRODA I FEROLEGURA

Šibenik

upućuje radnim ljudima sela i grada drugarske
čestitke povodom**29. NOVEMBRA****DANA REPUBLIKE**pozivajući ih da i dalje nesebično rade na socijalističkoj
izgradnji.

RADNI KOLEKTIV

»K R K A«

industrija za proizvodnju i promet
prehrambenim artiklima — Šibenik

čestita

radnim ljudima grada i kotara

ŠIBENIK

DAN REPUBLIKE Svim radnim ljudima
grada i kotara Šibenik

čestita

Veliki praznik naroda Jugoslavije
29. novembra Radni kolektiv
Gradjevnog poduzeća „RAD“ - ŠibenikSvim našim poslovnim prijateljima i radnim ljudima
grada i kotara

čestita

PRAZNIK
29. novembra„Vinoplod“
poduzeće za promet
alkoholnim i žestokim
pićima - ŠibenikSvim svojim potrošačima, te radnom
narodu grada i kotara

čestita

Dan Republike

Radni kolektiv

Gradskog vodovoda

»KOTEKS«

Poduzeće za promet kožom
NAKUPNA STANICA - ŠIBENIKSvim svojim mušterijama i
radnom narodu grada
i kotara

čestita

Dan Republike

PRAZNIK

NARODA JUGOSLAVIJE
• 29. NOVEMBRA

čestita svim svojim potrošačima i radnim ljudima socijalističke Jugoslavije

**„GRADSKI
 MAGAZIN“
 ŠIBENIK**

„PREHRANA“ Poduzeće za promet
 prehrambenim artiklima
ŠIBENIK

čestita građanima grada i kotara Šibenik

DAN REPUBLIKE
29. novembra

želeći nove uspjehe u socijalističkoj izgradnji

Kinopoduzeće - Šibenik

čestita
svim svojim
posjetiocima

29. NOVEMBRA
ROĐENDAN NAŠE
REPUBLIKE

Svim svojim poslovnim
prijateljima i građanima
Šibenika

čestita

29. novembra
Dan Republike

Pilana i tvornica sanduka
Šibenik

Svim svojim poslovnim
prijateljima i radnim ljudima
grada i kotara

čestita

Veliki praznik naroda
JUGOSLAVIJE
29. novembra

Radni kolektiv
Tvornice tekstila i trikotaže
„JADRANKA“ - Šibenik

RIBARSKI KOMBINAT
„KORNAT“
ŠIBENIK

POVODOM

DANA
REPUBLIKE

upućuje svim poslovnim
prijateljima i radnim
ljudima kotara i grada
srdačne čestitke.

„IZGRADNJA“
GRADEVNO PODUZEĆE - ŠIBENIK

čestita

29. novembra
DAN REPUBLIKE

Svim građanima
grada i kotara
Šibenik

Svim radnim ljudima
socijalističke Jugoslavije

čestita

29. NOVEMBRA
Praznik naroda Jugoslavije

Pomorsko građevno poduzeće
Šibenik

RADNI KOLEKTIV
TRGOVAČKOG PODUZEĆA
„KORNAT“ - ŠIBENIK

čestita

svim građanima
grada i kotara

DAN REPUBLIKE
29. NOVEMBRA

**Radnom narodu
grada i kotara**

čestita

29. novembra

**Dan
Republike**

„OTPAD“
poduzeće za promet otpacima
Šibenik

Svim svojim
mušterijama

čestita

29. novembra

PRAZNIK NARODA JUGOSLAVIJE

Obrtno poduzeće
„Dane Rončević“ — Šibenik

TRANSJUG - ŠIBENIK

Međunarodno otpremništvo

čestita

svim svojim mušterijama
i poslovnim prijateljima

**Dan
Republike**

Mjesno

sindikalno vijeće

ŠIBENIK

čestita

trudbenićima grada
i kotara

DAN REPUBLIKE

želeći im nove uspjehe na socijali-
stičkoj izgradnji

Svojim mušterijama, te radnom
narodu grada i kotara Šibenik

čestita

29. NOVEMBRA - DAN REPUBLIKE

Transportno poduzeće

„Jadran“ - Šibenik

Svim radnim ljudima grada i kotara

ČESTITA 29. NOVEMBRA

DAN REPUBLIKE

praznik svih jugoslavenskih naroda i želi

mного uspjeha u daljnjoj izgradnji socijalizma.

RADNI KOLEKTIV
TVORNICE GLINICE I ALUMINIJUMA
LOZOVAC

POVODOM

**DANA
REPUBLIKE**

upućujemo svim radnim ljudima
srdačne čestitke sa željom da
postignu još veće uspjehe u
razvitku svoje socijalističke
domovine.

Radni kolektiv
Tvornice lakih metala
„Boris Kidrič“
ŠIBENIK

POVODOM

29. NOVEMBRA DANA REPUBLIKE

upućujemo svim radnim ljudima srdačne čestitke sa željom, da postignu još veće uspjehe na razvitku svoje komune i čitave socijalističke zajednice.

NARODNI ODBOR
GRADSKE OPĆINE ŠIBENIK

NARODNI ODBOR KOTARA ŠIBENIK

čestita

svim radnim ljudima kotara i grada

VELIKI

PRAZNIK NARODA JUGOSLAVIJE

29. novembra

Autotransportno poduzeće
ŠIBENIK

čestita
svim građanima grada
i kotara

Dan Republike
29. novembra

Narodni odbor općine Šibenik
V a n j s k i

čestita

Dan Republike

radnom narodu grada i
kotara - Šibenik

Zavod za socijalno osiguranje
kotara Šibenik

čestita
radnim ljudima grada i kotara

29. NOVEMBRA
ROĐENDAN NAŠE
REPUBLIKE

„ŠIPAD“
poduzeće za izvoz drveta Sarajevo
Stovarište Šibenik

čestita

svim trudbenicima praznik
29. novembra

29.

XI.

Svim našim potrošačima
i poslovnim prijateljima

čestita

Praznik 29. novembra
Poduzeće „VOĆE“ - Šibenik

Š T A M P A
TISKARSKO-KNJIGOVEŽARSKO PODUZEĆE
Š I B E N I K

Č E S T I T A
svim svojim poslovnim
prijateljima i radnim ljudima
grada i kotara

DAN REPUBLIKE - 29. NOVEMBRA

GRADSKI I KOTARSKI KOMITET SKH ŠIBENIK

čestitaju

PRAZNIK NARODA JUGOSLAVIJE

DAN REPUBLIKE

29. novembra

svim članovima SK i radnom narodu grada i kotara

1943.

SOCIJALISTIČKI SÁVEZ RADNOG NARODA
ZA GRAD I KOTAR ŠIBENIK

čestita

svim radnim ljudima grada i kotara

VELIKI PRAZNIK NARODA JUGOSLAVIJE
DAN REPUBLIKE

željeći im još više uspjeha u izgradnji socijalističke domovine

INDUSTRIJA POKUĆSTVA NOVI SAD

PRODAVAONICA ŠIBENIK, Vlade Perana 17.

Raspolaže većom količinom komadnog pokućstva i to:

Bračnih kreveta dužine 140 cm (za osobu i po) sa šuštama
Noćnih ormarića, psiha, sjedalica i dr.

Izradba solidna, cijene veoma snižene!

oooooooooooooooo

Svim našim potrošačima i radnim ljudima grada i kotara

č e s t i t a m o

29. NOVEMBRA - DAN REPUBLIKE

